TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Drogová závislost jako jedna z příčin kriminální činnosti

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče

Autor práce: **Marcela Růžičková**
Vedoucí práce: Mgr. Eliška Helikarová

Liberec 2017

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: **2015/2016**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Marcela Růžičková**
Osobní číslo:	**P14000083**
Studijní program:	**B7508 Sociální práce**
Studijní obor:	**Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu:	**Drogová závislost jako jedna z příčin kriminální činnosti**
Zadávající katedra:	**Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Cíl bakalářské práce: Zmapovat důvody, které vedou drogově závislé jedince ke kriminální činnosti.
Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava výzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.
Metody: Analýza spisové dokumentace, dotazník, rozhovor.

Při zpracování bakalářské práce budu postupovat v souladu s pokyny vedoucí práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HEJDA, J., 2000. Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení. 1. vyd. Jindřichův Hradec: Reklamní agentura RAIN, ISBN 80-245-0080-9.
JANÍK, A., DUŠEK, K., 1990. Drogy a společnost. Praha: Aviceum. ISBN 80-201-0087-3
KALINA, K., a kol., 2001. Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí: kontaktní práce. Praha: FILIA NOVA. ISBN 80-238-8014-4
KALINA, K., a kol., 2003. Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 80-86734-05-61.
MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A., 2011. Mládež a delikvence. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.
MATOUŠEK, O. a kol., 2008. Metody a řízení sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-8.
MATOUŠEK, O., KODIMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J., 2010. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0
ZEMAN, P., a kol., 2011. Vybrané aspekty drogové problematiky z pohledu občanů. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-112-7

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eliška Helikarová**
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **22. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Picek, CSc.
děkan

L.S.

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. dubna 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Dovoluji si tímto poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Elišce Helikarové, za podporu, odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a konstruktivních připomínek.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině za pochopení, výdrž a toleranci. V neposlední řadě děkuji vedoucímu KC Rumburk panu Bc. Vítu Jelínkovi za pozitivní přístup k mým požadavkům včetně praktických připomínek a kolegyni Pavlíně Hornychové, DiS., která mi pomohla při zpracování empirické části mé práce.

Anotace

Bakalářská práce zjišťuje, zda je trestná činnost jednou z domén drogově závislých.

Teoretická část práce je zpracována na základě studia odborné literatury a jiných zdrojů informací. Obsahuje historii omamných látek, vymezení a vysvětlení základních pojmů týkající se drog, jejich členění, pohled na psychickou a somatickou závislost, dále faktory, které ovlivňují drogovou závislost a jejich užívání, léčbu drogové závislosti a drogovou prevenci. Nedílnou součástí teoretické části práce je výňatek z výroční zprávy o stavu ve věcech drog ČR za rok 2014 a statistický přehled drogové kriminality Policie České republiky Ústeckého kraje 2015. V závěru teoretické části jsou kazuistiky drogově závislých jedinců v komunitě Bílá Voda.

Praktická část práce je zaměřena na rozbory rozhovorů a dotazníkového šetření 30 drogově závislých klientů KC Rumburk. Cílem práce je vytvoření pohledu na daný problém a zjistit, zda respondenti konají trestnou činnost. V případě, že trestnou činnost páchají, tak nastínit důvody, které drogově závislé k tomuto jednání vedou.

Klíčová slova:

- drogy, drogová závislost, faktory drogové závislosti, psychická závislost, somatická závislost, léčba drogové závislosti, protidrogová prevence, trestný čin, trestná činnost, kriminalita, delikvence.

Annotation

Bachelor thesis is trying to find out, if the criminal activity is one the domains of drug addicts.

Teoretical part is processed based on the study of specialized literature and other sources and ofinformation. It contains history of narcotics, definition and explanation of basic terms related to drugs, their classification, look at psychic and somatic addiction as well as factors that affect drug addiction and its usage, drug treatment and drug prevention. An integral part of theoretical part of thesis is the extract from a Annual report on drug situation of the Czech Republic for 2014 and statistical overview of drug related crime from Police of the Czech Republic – Usti region 2015. In the end of theoretical part are case histories of drug addictive in the White Water community.

The practical part is focused on analysis of interviews and a questionnaire survey of 30 drug-addicted clients from KC Rumburk. The target is to create a view on this problem and determine whether the respondents held a crime activity. If the crime activity is committed, then outline the reasons that drug addicts lead to this negotiation.

Keywords:

- drugs, drug addiction, drug addiction factors, psychological addiction, somatic addiction, drug addiction treatment, drug prevention, criminal offense, criminal activity, crime, delinquency.

Obsah

1 Úvod ... 9

1.1 Proč práce se zaměřením na drogově závislé? Rodinná kazuistika ... 11

2 Teoretická část ... 12

2.1 Důležité pojmy ... 13

2.2 Drogová problematika ... 13

2.3 Klasifikace drog ... 14

2.3.1 TĚKAVÉ LÁTKY (solvencia, inhalancia) ... 15

2.3.2 KANABINOIDY - Konopí (cannabis) ... 15

2.3.3 HALUCINOGENY ... 15

2.3.4 OPIÁTY ... 17

2.3.5 STIMULAČNÍ LÁTKY ... 18

2.3.6 TLUMÍCÍ LÁTKY ... 18

2.3.7 NOVÉ SYNTETICKÉ DROGY (NSD) ... 18

2.4 Vybrané druhy drog a jejich rizika ... 19

2.5 Psychická a somatická závislost na droze ... 22

2.6 Problematika závislosti ... 22

2.6.1 Faktory ovlivňující drogovou závislost ... 23

2.7 Prevence v drogové problematice ... 24

2.7.1 Primární prevence ... 25

2.7.2 Sekundární prevence ... 25

2.7.3 Terciální prevence ... 25

2.8 Poradenství ... 26

2.9 Modely a přístupy v pomoci s drogovou závislostí ... 26

2.9.1 Biomedicínský model ... 26

2.9.2 Bio-psycho-sociální model ... 26

2.9.3 Holistický – celostní model ... 27

2.9.4 Přístup ochrany veřejného zdraví ... 27

2.9.5 Přístup minimalizace poškození ... 27

2.9.6 Sociální a sociálně-pedagogický přístup ... 27

2.9.7 Přístupy morální a spirituální ... 27

2.10 Léčba a rehabilitace drogově závislých ... 28

2.10.1 Farmakologická léčba *28*
2.10.2 Léčebný režim *28*
2.10.3 Psychoterapeutické metody *29*
2.10.4 Práce s rodinou, rodinná terapie *29*
2.10.5 Socioterapie. *29*
2.10.6 Terapeutická komunita (TK) *30*
2.10.7 Doléčovací a resocializační centra *30*
2.11 Drogy a trestná činnost 30
2.11.1 Trestná činnost *31*
2.11.2 Zvláštnosti při dokazování drogových trestních činů *31*
3 EMPIRICKÁ ČÁST 32
3.1 Cíl bakalářské práce 32
3.1.1 Dílčí cíl *32*
3.2 Podklady pro požadovaný výsledek hodnocení 32
3.3 Použitá metoda 32
3.4 Použité techniky 32
3.5 Etické aspekty výzkumu 33
3.6 Vlastní výzkumné šetření 33
3.7 Rozhovory 33
3.8 Shrnutí 63
3.9 Diskuze 64
3.10 Doporučení 65
4 Závěr 66
5 Seznam použitých informačních zdrojů 68
6 Seznam příloh 70
6.1 Příloha č. 1. Dotazník k rozhovorům 70

1 Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu osobního a následně i profesního kontaktu s drogově závislými. Mým záměrem je seznámit čtenáře s problematikou drog a přiblížit důvody, proč jsou lidé, kteří o nebezpečí drog vědí, a přesto se na tuto cestu do pekel vydají.

Velká většina veřejnosti drogově závislé odsuzuje a viní z vlastního poškozování zdraví. Na pracovníky, kteří uživatelům drog pomáhají, veřejnost nahlíží jako na ty, kteří je v této činnosti podporují. Ve vlastní praxi jsem se s tímto názorem nejednou setkala. Neodsuzuji názor těchto lidí. Sama jsem nenahlížela na drogově závislé jinak, než se problém objevil v mé vlastní rodině.

Za důležitou pokládám osvětu, týkající se drogové problematiky. Nebránit se dialogu s lidmi, kteří mají své domovy v místech, kde je větší koncentrace lidí s drogovou závislostí. Jde o oblasti sídlišť, která byla převedena či prodána soukromým vlastníkům. Vlastníci nemovitostí pro plné obsazení bytů nabídly byty sociálně slabší populaci, a pro původní obyvatele v některých lokalitách bylo velice narušené bydlení. Tito, ve větší míře starší lidé, mají obavu o svou budoucnost. Tím, že mají byty ve vlastnictví, tak jsou nuceni v této lokalitě žít.

Sama jsem byla účastníkem diskuze s lidmi z těchto, téměř vyloučených, lokalit a byla jsem nucena vysvětlovat proč a s jakým záměrem do této lokality docházím. Obyvatelé měli tu představu, že pracovníci KC dodávají uživatelům drog nejen injekční materiál, ale i dávky pervitinu. Vysvětlili jsme jim, že provádíme kontroly okolí jejich bydliště, zde se tam nenachází jehly, provádíme výměny, zjišťujeme drogovou scénu, co do počtu uživatelů a jejich věkovou hranici. Snažili jsme se vysvětlit, že se snažíme chránit i obyvatele, kteří v této oblasti žijí spořádaným životem. Předali jsme lidem propagační materiály, které si mohli vzít domů a podrobně se s našimi záměry seznámit. Toto sezení mělo v celku pozitivní dopad a lidé už na pracovníky nenahlíželi s nenávistí.

Ve své praxi jsem se setkala s různými typy uživatelů drog, někteří byli agresivnější povahy, ale ve většině případech jsem se setkávala s těmi, kteří si vážili

pomoci našeho centra. Za vážný problém považuji to, že se věková hranice uživatelů snižuje. Také důvody, které je vedly k užívání drog, se velice různí.

U mladých lidí jde ve většině případů o využití volného času a zapadnutí do party. Počátky užívaní začínají marihuanou a poměrně brzy se seznámí s pervitinem. Ač se konají besedy s mladými, kde jsou seznamováni s účinky drog a jejich velmi rychlému návyku, tak se z některých uživatelé stejně stanou.

Co se týče klientů okolo čtyřicet let, tak ti se do drogové závislosti dostali v době, kdy se měnila politická situace v našem státě. Byla uvolněná morálka a někteří měli dojem, že je vše dovoleno, práce již nebyla povinností a v této době si někteří jedinci chtěli užívat a snažili se dohnat to, co v předešlém režimu nebylo možné. Ti, kteří se na drogy dali, tak si důsledky svého chování nepřipouštěli. S přibývajícími roky a díky abúzu již nebyli tito lidé schopni si najít práci. Ti, kteří nějakou práci našli, tak si ji z důvodu závislosti na drogách dlouho neudrželi.

Problémem dnešní doby je nedostatek pracovních příležitostí. Svou práci mám zaměřenou na oblast Šluknovského výběžku, kde mladí lidé, po ukončení školy, nemají práci. Rodiče své potomky z pochopitelných důvodů nutí, aby si nějakou práci našli. Nezdaří-li se jim práce najít, nastávají hádky a následné opouštění rodičů. Tento krok u mladého člověka znamená, že si ve většině případech hledá partu lidí, která ho příjme. Drogově závislí jsou velice družní a rádi mezi sebe přijmou nového obyvatele jejich komunity.

Jde o problém, do kterého se velice rychle nastoupí, ale velice těžce se opouští. Ne proto, že je užívání drog pro uživatele tak skvělé, ale proto, že už bez drogy žít nedokáže. To je důvod, proč tu jsme my, pracovníci KC, kteří pomáháme těmto lidem a snažíme se o to, aby i tito lidé měli, alespoň v rámci možností, důstojný život. Nepomíjíme ani péči a starost o běžnou populaci naší společnosti.

1.1 Proč práce se zaměřením na drogově závislé? Rodinná kazuistika

Před pár lety člen mé rodiny propadl drogám. Na to, že syn užívá drogy, mne upozornil známý. Já jsem nic nepoznala. Při zjišťování, zda se jedná o pravdivé sdělení, mi bylo synem nejprve řečeno, že není pravda to, co jsem se dozvěděla. Po čtrnácti dnech se přiznal, že se informace zakládala na pravdě, a že dokáže přestat s užíváním drog bez pomoci. Můj první krok byl ten, že jsem zkontaktovala Středisko prevence a léčby drogových závislostí - DROP IN, o.p.s. a požádala o informace, jak s tímto problémem pracovat. Poradili mi, čeho si mám všímat, a jak k závislému přistupovat. Rady byly vedeny i ke změnám v chování drogově závislého a problémům, které mohou nastat.

Předpokládané problémy nastaly a nezbylo nic jiného, než přistoupit k ráznému řešení. Prvotní reakce byla odmítnutí jakéhokoliv řešení. Po krátké době byl ze strany syna vznesen návrh na léčbu a žádost o pomoc. Hned druhý den jsme navštívili ADVAITA Liberec, kde byli synovi podány informace týkající se léčby. Po detoxikaci organismu nastoupil do terapeutické komunity (dále jen TK) v Bílé Vodě u Jeseníku, kde podstoupil desetiměsíční léčbu a následně nastoupil do doléčovacího centra. V době synova léčení jsme s manželem čtyřikrát na tři dny TK navštívili, nechali se přijmout jako klienti a mohli se tak účastnit všech aktivit uživatelů a přečíst si jejich kazuistiky. Až v TK jsem se setkala s příběhy, ze kterých mrazilo a snažila jsem se tyto lidi pochopit a neodsuzovat. Po této zkušenosti jsem se drogovou problematikou začala zabývat hlouběji a udělala si kurz pracovníka v sociálních službách. Již v době konání kurzu jsem měla zájem pracovat s drogově závislými. Tuto práci lze vykonávat pouze bez předsudků a ve snaze pomoci těmto lidem. Po absolvování kurzu jsem s drogově závislými začala pracovat. V této práci jsem si uvědomila, jak je důležité mít vzdělání. Vysokoškolské studium umožňuje být kompetentní a umět pomoci na profesionální úrovni.

2 Teoretická část

Pro lepší pochopení významu pojmu droga, se autorka opírá o poznatky z knihy Doc. MUDr. Skály, který se problematikou závislostí zabýval dlouhá léta.

„*Výraz droga je výpůjčkou z francouzského slova „drogue“ vyskytujícího se ve 14. století a obecně označuje sušené, tedy živočišné nebo rostlinné suroviny. U tohoto pojmu došlo ke změně významu. Jednak se jím označují léčivé rostliny, jednak také ve speciálním významu psychoaktivní přirozené, polosyntetické a syntetické substance s potenciálem závislosti*.“

„Obecně lze říci, že jako drogy označujeme látky, které mohou vyvolat závislost. Psychotropní vlastnosti takových drog spočívají v ovlivnění psychiky člověka: mění jeho náladu, vnímání, prožívání, ale i chování, zájmy a stav vědomí. Jestliže jsou pro zneužívajícího jedince žádoucí jen některé účinky drog, nemůže se vyhnout ani účinkům nežádoucím, včetně záporných zdravotních důsledků“ (Skála, s. 116).

Narkotika jsou stará jako lidstvo samo. Již ze zápisů Marka Pola se lze dočíst o psychotropních zážitcích, tedy stavech, které navodila narkotika.

Z průběhu dějin lze tedy vysledovat, že se u určitých skupin národů a v jistých dobách nadměrně užívalo narkotik. Již v minulosti bylo užívání drog spojováno s těžkým společenským, psycho-sociálním a tělesným poškozením (Vorlíček, s. 9 - 14).

V Americe jsou druhy rostlin, včetně těch halucinogenních, které jsou spojovány s příchodem Španělů. Mezi drogy se řadí i takové rostliny, které mají spíše povzbuzující než omamný účinek.

Je známo, že většina, dnes známých drog, má kořeny v lékařství či jiném využití. Již v roce 1862 je zmínka o zahájení komerční výroby kokainu pro léčebné účely. Tím, že byla prokázána vysoká návykovost, byl kokain následně ve většině případů nahrazen jinými léky. V potravinářské oblasti byla hojně využívaná koka. Pěstování konopí bylo dlouho legální, neregulované a brané jako léčebný prostředek na území celého USA. Až s příchodem především mexických přistěhovalců ve 30. letech 20. století a nárůstem kriminality, bylo pěstování postaveno mimo zákon.

Za mezník drogové scény lze považovat rok 1943, kdy ve Švýcarsku doktor A. Hofmann objevil psychoaktivní účinky LSD. Vzácností této drogy je její nízká toxicita, bez možnosti závislosti a velmi těžké prokázání užívání.

Drogy začali být populární pro umělce, kteří je počali užívat ke své tvorbě. Jde o umělce z beatnické generace. Drogy se staly symbolem hippies. Omamné látky byly v lidské historii považovány za přístup k rozšířenému poznání. Rostliny s povzbudivým a halucinogenními účinky byly v dějinách nejen důležitou, ale i nedílnou součástí historie a kultury mnoha národů (Vorlíček, s. 17 – 19).

2.1 Důležité pojmy

Drogově závislý, narkoman – jedinec zneužívající omamné a psychotropní látky.

Drogová závislost - stadium periodické nebo chronické závislosti jedince na látce přirozené nebo syntetické. Jedná se o nutkavé ulpívání na opakovaném užívání těchto látek. Při vzniku závislosti se posuzuje závislost psychická a somatická. Somatická bývá doprovázena abstinenčními příznaky. Tato závislost se vyskytuje u jedinců závislých na opiátech

Monotoxikomanie – pojem definuje závislost na jedné droze

Polytoxikomanie – pojem definuje závislost na více drogách.

Craving – silná touhu užít látku, kdy intenzita závisí na druhu a dostupnosti psychotropní látky. Touha se odvíjí, jak od psychologické situace, tak od situace, v jaké se jedinec nachází. Nejsilnější touha bývá v počátcích abstinenčních příznaků.

2.2 Drogová problematika

V této kapitole autorka podrobněji vymezuje pojmy, které jsou nezbytné pro lepší pochopení drogové problematiky. Zeman se ve své publikaci zmiňuje o drogové problematice z pohledu občanů ČR. Informace jsou získány z průzkumu o informacích, znalostech a postojových názorech občanů ke drogové problematice (ZEMAN, 2011).

Pojem droga byl znalci WHO definován v roce 1969. Vymezení tohoto pojmu zní: „*Jakákoliv látka (substance), je-li vpravena do živého organizmu, může pozměnit*

jednu nebo více funkcí.“ Termín *„drogová závislost“* byl komisí znalců WHO navržena v roce 1963 (GROSS, 1989).

Droga je surovinou přírodního či syntetického původu, která slouží nejen k přípravě léčiv, ale také k přípravě omamných látek. Omamné a psychotropní látky (jinak drogy, narkotika apod.) jsou látky, které navozují svými účinky nereálné stavy, způsobují změnu smyslového a rozumového vnímání skutečnosti. Silně působí na lidskou psychiku a vyvolává stavy tělesné a duševní pohody, ale i stavy podrážděnosti, agresivity, nervozity, paniky. Droga také uvolňuje zábrany a snižuje sebekontrolu jedince.

Při abúzu drog dochází k poškozování vnitřních orgánů především jater, ledvin, cévního, dýchacího a nervového systému a v neposlední řadě také mozkové tkáně. Následkem užívání se mimo jiné zhoršuje krevní oběh, pohybová koordinace, dýchání, objevují se křeče, třes, zimnice, bolesti svalů a kloubů, zúžení nebo rozšíření zornic, poruchy zažívacího ústrojí. S následným předávkováním, může dojít ke kómatu a posléze i smrti jedince.

Člověka se neničí pouze psychicky a fyzicky, ale dochází u něj i k celkové sociální degradaci. Dlouhodobě závislí lidé nejsou schopni pracovat. Dochází u nich k výrazným změnám nálad. Střídají se u nich stavy vysoké aktivity s únavou. Tím, že tito jedinci nejsou schopni pracovat, tak mají nedostatek finančních prostředků k živobytí. Ti, kteří si zažádají o sociální dávky, tak ve většině případů porušují pravidla daná Úřadem práce tím, že nedodržují povinné termíny schůzek a díky tomu o dávku přijdou a nemají žádný příjem. To, že nemají prostředky na jídlo, neřeší tolik, jako to, že nemají na „dávku“grogy. Situaci začínají řešit nejprve drobnými krádežemi v menších obchodech. Postupem času přecházejí do velmi dobře organizovaných gangů, které se zabývají vykrádáním velkoobchodů nejen v České republice, ale i v zahraničí.

2.3 Klasifikace drog

Pro úplnost autorka uvádí výčet drog, které jsou nejčastěji užívané v oblasti Děčínska, včetně jejich nejčastějších účinků. Díky jedinečnosti každého lidského organismu, působí drogy na každého jedince odlišným způsobem. Závažnost kriminální činnosti se také odvíjí od typu užívaných látek. Uživatelé kanabinoidů páchají ve větší

míře přestupky proti veřejnému pořádku. V této práci použiji dělení omamných látek dle Janíka a Duška (1990), Kaliny a kol. (2008).

2.3.1 TĚKAVÉ LÁTKY (solvencia, inhalancia)

Do této skupiny se řadí Toluen, který byl hojně využíván pro svou dostupnost. V dnešní době se téměř užívání těkavých látek neobjevuje. Jde o velmi výjimečné případy.

2.3.2 KANABINOIDY - Konopí (cannabis)

Řadí se mezi nejstarší drogy. V dnešní době je tato droga považována za nejrozšířenější. Užívá se pro uvolnění zábran a euforie. Po užití se u jedince může projevovat zmatečně. Po předávkování nastupuje únava a v některých případech paranoia či stav psychózy. Účinek bývá dvě až čtyři hodiny po užití. Užívá se především formou kouření. Konopí se řadí mezi měkké drogy a to z důvodu, že není jasná jejich fyzická závislost. Co se týče psychické závislosti, tak ta se řadí ke střednímu stupni. Právě začátečníci často volí jako první drogu marihuanu.

Marihuana (tráva, marjánka) jsou sušené list nebo květové palice, které se distribuují především v podobě cigaret tzv. jointů.

Hašiš (ha,čokoláda, gram, charas) je pryskyřičný sekret, který je získáván z rostliny konopí, Sekret se suší a následně zpracovává do různých tvarů. Před vysušením se hašiš balí do listů nebo celofánu. Ilegálně se objevuje ve formě placiček, tyčinek nebo koulí. Také se prodává v plátech nebo prášku. Barva hašiše bývá přes více odstínů hnědé, tmavě zelenou až černou. Odstín barvy se odvíjí od místa původu pěstování. Pro získání psychoaktivního účinku stačí jedna až dvě kapky na klasickou cigaretu a výsledek je shodný s požitkem cigarety marihuanové.

2.3.3 HALUCINOGENY

Do této skupiny drog se řadí látky přírodního a syntetického původu. Po užití dochází nejen k fyzickým, ale i psychickým poruchám. Dané poruchy psychiky se projevují v kognitivní oblasti. Jedinec se po užití chová zkratovitě, mohou nastat

se smyslové klamy, vidiny, přeludy, blouznění, hrozí ztráta paměti či vědomí. Halucinogeny, na rozdíl od ostatních drog, poškozují nejen jednotlivé orgány a jejich funkce, ale celý lidský organismus. Užívání halucinogenů narušuje vzájemnou orgánovou koordinace včetně jejich funkcí. Abstinenční příznaky se odvíjí od délky užívaní. Nejzávažnější stavy mohou ohrozit život. Předávkováním této drogy může dojít k úmrtí.

Lysohlávka česká také psylocibin (houbičky) se užívá v podobě vývaru, výluhu i jako sirup ze sušených hlaviček hub. Užívá se orálně, působnost drogy se pohybuje mezi osmi až dvanácti hodinami. Za nebezpečí se považuje intoxikace, předávkování či záměna s jinou houbou.

Meskalin (knoflíky) je alkaloidní droga, která se získává z kaktusu Lophophora Willimsi (peyotl). Po usušení nadzemních částí kaktusu se butony buď žvýkají, nebo se z nich dělá odvar. Meskalin se na trhu objevuje i v krystalkách, které jsou velice hořké. Působení bývá okolo deseti hodin.

LSD (trip, acid) patří mezi nejsilnější halucinogenní drogu s vysokým účinkem, již při užití malého množství látky. Nejčastěji se užívá ve formě tenkých papírových čtverečků, napuštěných látkou. Nižší procento výskytu je ve formě bílého prášku, želatiny, tablet či tekutiny. Působení látky se odhaduje na osm až dvanáct hodin.

MDMA (extáze) se řadí ke stimulačním drogám s halucinogenními účinky. Odborná literatura tuto drogu zmiňuje ve více skupinách. Distribuuje se hlavně formou tablet s různým ražením (např. slonem, jaguárem či dokonce s obličejem význačné osobnosti). Tablety bývají různobarevné (červené, fialové atd.) a užívají se ústně. Účinek po užití trvá dvě až čtyři hodiny. Za závažné se u této drogy považuje vysoká psychická závislost uživatele.

Šalvěj divotvorná (Salvia divinorum) je rostlinou s halucinogenními účinky. Pro účinky se užívají listy rostliny, které obsahují psychotropní látku salvinorin A. Délka účinku drogy se odvíjí se od závislosti na dávce a užívá kouřením. Po užití bývá narušena pohybová koordinace, zrakové halucinace. U jedince se střídají pocity empatie, vyrovnanosti nebo naopak zmatení či strachu.

2.3.4 OPIÁTY

Základní surovinou je opium. Jedná se o produkt z máku lékařského. Opiáty patří k omamným látkám, které se vyznačují vysokou závislostí. Užívání opiátů vyvolává euforické stavy, pocity zklidnění, lhostejnost k okolnímu světu. Projevuje se také psychickým i fyzickým útlumem, který vyvolává apatií, celkové otupěním a uživatel působí opileckým dojmem. Při předávkování dochází především k fyzickému selhání. Zhoršen je krevní oběh a dýchání, kdy může dojít až k jeho zástavě, ke křečím ve svalech a následnému kómatu, který může končit smrtí. Abstinenční příznaky se projevují podrážeností a panickým chováním, ztrátou chuti k jídlu, zimnicí, třesem, pocením, bolestí svalů a kloubů, průjmem.

***Braun* (béčko)** je hnědá tekutina, která se aplikuje nitrožilně a vyvolává vysokou psychickou i fyzickou závislost. Působení látky se odhaduje na dobu pěti hodin.

Heroin (herák, háčko, White lady) je prášek bílé až hnědé barvy. Aplikace se provádí nitrožilně, šňupáním, kouřením nebo inhalací. Vyvolává vysokou psychickou a fyzickou závislost. Působení po užití se pohybuje mezi třemi až šesti hodinami.

Metadon - substituční neboli náhradní droga. Používá se jako náhrada při léčbě závislosti na opiátech. K léčbě je Metadon vhodný z důvodu, že vyvolává jen minimální euforii beze změn vědomí nebo nálady. Působení této látky se odhaduje na dvanáct až dvacet čtyři hodin.

Morfin (emko, white shitt) má béžovou až hnědou barvu. Distribuuje se v ampulkách. Aplikuje se nitrožilně, ústně nebo kouřením. Vyvolává vysokou závislost a působení látky se pohybuje mezi třemi až šesti hodinami.

Kodein (káčko) - bílý prášek, který se užívá v tabletách, kapkách či jako sirup. Užívá se orálně i nitrožilně. Působení látky se pohybuje mezi třemi až šesti hodinami. Vyvolává střední psychickou a fyzickou závislost.

Opium - hnědá hmota, užívá se ústně nebo kouřením. Vyvolává vysokou psychickou a fyzickou závislost. Účinek se pohybuje mezi třemi až šesti hodinami.

2.3.5 STIMULAČNÍ LÁTKY

Stimulační drogy se vyrábí z přírodních a syntetických látek. Dle Kaliny je hlavním účinkem na psychiku člověka vyplavení dopaminu. Dopamin působí na celkovou aktivaci, povzbuzení, dobrou náladu a zvyšuje se mu sebevědomí jedince. Předávkování touto drogou může mít za následek závažné psychické onemocnění. Uživatel trpí bludnými představami, podezíravostí, vztahovačností a pocitům perzekuce. Z klinického hlediska dochází k poruchám jater, ledvin, srdce, plic a mozku. Uživatelé ztrácí na váze, klesá jim tělesná teplota. Objevují se křeče ve svalech, boláky po těle i obličeji, hrozí nebezpečí úmrtí. Abstinenční příznaky u stimulačních drog bývá neklid, nervozita, podrážděnost, dlouhý spánek, apatie a deprese.

Crack (krek) jsou to žlutobílé krystalky, které se užívají kouřením nebo inhalací. Účinek se odhaduje na jednu až dvě hodiny. Při užívání nastupuje vysoká psychická závislost s obvykle vyšší účinností než je známa u kokainu.

Kokain (pudr, sníh, koks) je považován za nejrozšířenější v oblasti přírodních aktivačních látek. Vyrábí se z listů keře koky. Finálním produktem je bílý prášek, který přichází na trh v podobě různobarevných tablet. Užívá se šňupáním, kouřením a v injekcích. Účinek se odhaduje na dobu jedné až dvou hodin. Kokain vyvolává vysokou psychickou závislost.

Pervitin (perník, péčko) distribuuje se v podobě bílého až hnědého prášku nebo roztoku. Účinek látky se pohybuje mezi dvěma až čtyřmi hodinami. Aplikace se provádí šňupáním, ústně a nitrožilně. Nebezpečí této drogy tkví dostupnosti, ve vysoké a brzké psychické závislosti.

2.3.6 TLUMÍCÍ LÁTKY

V dnešní době se téměř užívání tlumících látek neobjevuje. Jde o velmi výjimečné případy (Kalina, 2008, s. 339 – 362).

2.3.7 NOVÉ SYNTETICKÉ DROGY (NSD)

Dnešní drogová scéna nabízí nové syntetické drogy (NSD). Původ těchto drog je mapován v Asii. ***NSD*** také „DESIGNER DRUGS“ jsou vyrobené psychotropní látky,

které svým účinkem připomínají látky tradiční. Jsou sice díky struktuře kontrolovány, ale nejsou v seznamu o zakázaných drogách. Jde o látky ovlivňující monoaminergní systém CNS. *„Důvodem, proč se s těmito látkami v poslední době častěji setkáváme, je zejména snaha ilegálních výrobců obejít stávající legislativu a vyrobit psychoaktivní látku, která dosud nefiguruje na seznamu ilegálních substancí. Dalším a bezpochyby neméně důležitým faktorem rostoucí popularity NSD, je ochota mladých lidí vyhledávat a zažívat stále nové zážitky popř. Psychedelické zkušenosti“* (PREV-CENTRUM, Nové syntetické drogy.)

Za velmi alarmující považuje autorka podstatně nižší cenu NSD oproti ceně „tradičních drog,“ snadnou dostupnost, legálnost a domnělou bezpečnost.

Entaktogeny (např. Piperaziny, methylone) účinkují, při orálním užití hodiny, dvě až čtyři hodiny. Při užití dochází k pocitovým změnám a vnímání. Riziko lze spatřovat v nadměrném nutkání užít další drogu, protože „*rauš*“ trvá pouhých 30 minut. Při předávkování látky tohoto typu bývá horší soustředěnost, úzkost, bolest hlavy a na hrudi, nespavost, pocity chladu a deprese, dehydratace, nechuť k jídlu

Stimulanty (např. MDPV nebo nyforon) doba účinku se odhaduje na pět až osm hodin. Projevy po užití této látky jsou rychlá mluva, zvýšená činnost srdce, rozšířené zorničky a dýchací potíže, křeč žvýkacích svalů. Následkem dlouhodobého a nadměrného užívání látky hrozí psychózy a poruchy spánku. Aplikace se provádí šňupáním či nitrožilně.

Syntetické kanabinoidy (např. JWH-250) účinky trvají půl až dvě hodiny, navozují euforický stav v podobě veselé nálady a smíchu. Látky tohoto typu mají silnější účinky v porovnání s marihuanou. Mohou navodit zrakové halucinace např. intenzivnější barvy a zvýšit intenzitu srdeční činnosti. Účinky končí únavou nebo spánkem (EXTC. *Možná rizika užívání disinger drugs*).

2.4 Vybrané druhy drog a jejich rizika

DOB, DOM jsou velmi silné halucinogeny, obvyklá dávka je 1-5mg. Za dávku smrtelnou se považuje 15mg. Působnost drogy se odhaduje na dvě až tři hodiny. Hrozí

riziko předávkování, pokud se prodává jako extáze nebo trip. Látka způsobuje závažné poruchy vnímání, paranoidní halucinace, „bad trip“.

***PMA, PMMA* (parametoxyamfetamin)** je rozšířen od druhé poloviny roku 2000, prodává se jako extáze pro její stimulační a halucinogenní účinky. Dávka nad 50mg je životu nebezpečná. Působení látky od požití jsou dvě hodiny. Při předávkování hrozí hypertenze, svalová spasma, nevolnost, tachykardie, ztráta vědomí, kóma, serotoninový syndrom a hypertermie.

4-MTA (4-methyltioamfetamin) za obvyklou dávku se považuje 125mg. Působení látky je téměř dvanáct hodin. Jedná se o drogu s mírným stimulačním efektem, bez halucinací. Nebezpečí je spatřováno v nitroočním tlaku a otáčení oční bulvy. Droga byla objevena v polovině roku 1999. Úmrtí byla zaznamenána v kombinaci s jiným typem drogy. Riziko lze spatřovat v serotoninovém syndromu, zejména v kombinaci s amfetaminy či antidepresivy.

2C-B je halucinogen a entaktogen, který byl poprvé zmíněn v roce 1974 Dr. Shulginem. Dávka 5 – 15 mg evokuje empatii s ojedinělými halucinacemi. Vyšší dávka 15 - 30 mg způsobuje změny ve vnímání tvarů, barev, času. Projevy mohou být intenzivnější než u LSD nebo psylocibinu. Hrozí riziko bad tripu, depresí, chronických či psychických potíží.

2C-T-7, 2C-T-2, 2C-I jsou to drogy nové, u kterých nejsou účinky přesně definovány. Jedná se o psychedelické halucinogeny. Obvyklá dávka je 10 – 50 mg. Účinnost látky se odhaduje na pět hodin. Při užití nízkých dávek jsou mírné halucinace, ale při vysokých může nastat paranoia, stavy podobné deliriu a pocity pronásledování.

TMA-2 (2,4,5 – trimethoxyamphetamine) je nová syntetická droga, která byla distribuována jako extáze v červených a oranžových kapslích. Způsobuje hyperaktivitu, vyšší dávka vyvolává hypertenzi, citlivost na barvy, halucinace. Tato droga je karcinogenní, neurotoxická a poškozuje ledviny.

DXM (dextromethorfan) je obvyklou složkou v přípravcích proti kašli, ve vysokých dávkách má anestetické účinky podobné ketaminu, obvyklá dávka je 40 – 50 mg. Látka je velmi nebezpečná v kombinaci s MDMA (extáze). Obě látky jsou metabolizovány

enzymem CYP-2D6 a také zde je riziko serotoninového syndromu (Páleníček, Kubů, Mravčík, NSD, s. 16-24).

PCP (phenicyclidin-piperidin), *Angel´s dust – andělský prach* při užití se mísí realita s fantazií, bývá distribuován v podobě prášků, roztoku, čípků, sprejů či tablet. Podává se nejčastěji v tabletách jako Extáze nebo míchaný s tabákem či marihuanou. Vyšší dávky zapříčiňuji znecitlivění, tím pádem uživatel necítí bolest a může nastat agrese, sebedestrukce s pocity nezranitelnosti (http://k-centrum-orlova.webnode.cz/products/nove-synteticke-drogy/).

Fentanyl zvaný umělý heroin působící jako heroin, ale mnohonásobně silnější. Užívání této látky ovlivňuje CNS, nastupují pocity euforie, klidu. Vedlejším účinkem a abstinenčním syndromem je strach, pocity pronásledování, bolesti zubů a hlavy, průjem, svědění. Riziko je patrné v předávkování fentanylem při záměně s heroinem. Fentanyl je syntetický opiát, který je používaný v medicíně pro léčbu akutních i chronických bolestí a pro anestezii při chirurgických operacích. Dle Národní protidrogové centrály se k nám fentanyl dováží z pobaltských zemí, především z Estonska. (http://www.prevcentrum.cz/Nove-Synteticke-Drogy).

Krokodýl je přípravek, který má naprosto fatální účinky na kůži, kostech a měkkých tkáních. Jde o drogu vyrobenou v Rusku, která obsahuje kodein, benzín, ředilo na barvy, kyselinu chlorovodíkovou a červený fosfor. Následky užívání krokodýla jsou pro lidské tělo likvidační. Uživatelé nepřežijí déle než tři roky. Název „*Krokodýl*“je odvozen od barvy poškozené kůže v oblasti vpichu, kdy je pokožka nazelenalá a následně odumírá. Droga poškozuje i kosti, kdy musí být následkem poškození provedena amputace. Droga je prodávaná jako heroin, proto uživatelé netuší, že berou něco jiného. Dávka krokodýla je ovšem zhruba desetkrát levnější než dávka heroinu. Bezprostředně po aplikaci má látka podobný účinek jako heroin, na rozdíl od něj však euforie trvá méně než dvě hodiny. Kvůli účinku, který je podobný heroinu, uživatelé nemusí až po dobu tří týdnů vůbec poznat, že si aplikují něco jiného (Mlčoch, Příznaky a projevy).

Mefedron je stimulant známý též jako Meow Meow (u nás Mňau mňau), M-Cat, Mad Cat či „Plant Food“. Látka je nabízena výrobcem jako živina pro květiny. Jde

o syntetickou náhražku metamfetaminu, která je na dnešním černém trhu jednou z nejoblíbenějších tanečních drog.

Spice je směs ke kouření, která je nabízena jako „legální“ varianta marihuany. Hlavními složkami jsou však nebezpečné syntetické kanabinoidy, které účinkují zdánlivě jako THC obsažené v konopí. Distribuuje se také pod označeními Bliss, Black Mamba, Genie, K2, K3, Nice,Incense či Zohai.

Cloud 9 je droga, které se v zámoří říká „bath salts“. Za prodejním označením „koupelová sůl“ se distributoři ukrývají. Látka vyvolává u jedince halucinace a paranoidní bludy. Tato droga je náhražkou efedrinu, údajně u některých jedinců vyvolala projevy kanibalismu. Jedinci se pod jejím vlivem chovají podivně.

Mocnář je smrtící droga, která se skládá z benzínu, ředidla syntetických barev a mastí na hemeroidy. Droga pochází z Polska s názvem „Mocnář“. Jde o syntetickou drogu, mnohokrát silnější než marihuana. Podporuje nepředvídatelné chování, poškozuje játra, ledviny a v neposlední ředě mozek. Distribuuje se formou osvěžovače vzduchu, soli do koupele nebo čistič obrazovek počítačů, mincí či drahých kovů. (http://www.prevcentrum.cz/Nove-Synteticke-Drogy).

2.5 Psychická a somatická závislost na droze

Dle Vágnerové „*Závislost na užívání látky a míra závislosti označuje pravděpodobnost jejího zneužívání, tzn.., že takový člověk bude danou látku užívat bez ohledu na její negativní důsledky pro své zdraví. Závislost je druh onemocnění, které postupně vede k narušení tělesných, psychických i sociálních funkcí*“ (VÁGNEROVÁ, 2004. s. 545-587).

2.6 Problematika závislosti

Psychická závislost se projevuje silnou touhou užít dávku drogy s přesvědčením, že pokud se tak nestane, bude se uživatel cítit špatně. Úzkost a strach vyvolává jen představa, že by svou dávku nezískal. Craving závislého jedince se odvíjí od domněnky, že mu droga něco přináší. **Craving** je silná touha po droze. Symptomy cravingu se projevují poruchou pozornosti a paměti, zvýšenou tachykardií, pocením, svíráním

na hrudi a žaludku, třesy, bolesti hlavy, úzkost, slabostí, únavou a podrážděností. Droga je pro uživatele prioritou života a všechen čas, finanční prostředky a energie jsou vynaloženy na její získání (http://psychoporadna.cz/cz/clanky/craving---bazeni/62.html).

Somatická závislost je definována jako stav adaptace biologických funkcí organismu na příslušnou psychoaktivní látku. Projev abstinenčního syndromu se odvíjí od závislosti jedince a druhu látky. Projevy syndromu se různí, téměř vždy zahrnují neklid, napětí či pocení a třes.

2.6.1 Faktory ovlivňující drogovou závislost

Dělení faktorů vztahujících se k drogové závislosti je definováno vícero autory. V této práci autorka vychází z poznatků, které jsou definovány autory Kalinou a Borníkem. Kalina říká „vznik *závislosti vyvolává v organismu celou řadu biochemických změn, které jsou v přímém vztahu k látce/činnosti, na kterou vzniká závislost. Závislost není jen procesem psychickým a sociálním, ale podstata je právě v narušení biologických regulací v organismu*“ (Kalina, 2015. s. 33-34).

Závislost jako pojímána jako nemoc, která proměňuje fyziologické procesy a děje v procesy patologické. Probíhající procesy v organismu lze odhalit laboratorním vyšetřením. Změny laboratorních hodnot mohou být objeveny ještě dříve, než se nemoc u pacienta projeví (Borník, 2001. s. 18-19).

Velmi podstatným faktorem je prostředí, ve kterém se člověk s drogou setkává. V domácím prostředí se jedinec setkává, ve většině případech, s kouřením či alkoholem. V kulturních podnicích, kde se scházejí mladí lidé, může dojít ke kontaktu s nealkoholovými drogami. S aplikací drog se ve větší míře uskutečňuje spíše v partě. Za alarmující lze považovat to, je-li parta náhražkou rodiny nebo jejím významným doplňkem. Zájem a dobrá výchova v rodině má vybavit dítě správnou orientací v oblasti hodnot, chování a odolností proti negativním svodům.

Rozpad rodiny bývá mnohdy těžkým ohrožujícím a stresovým aspektem pro děti i mladistvé. Ne vždy je spouštěčem drogového problému rodina, neboť vliv drogy na osobnost v určitém prostředí a čase se může aktualizovat nebo urychlit negativními prožitky a událostmi. Může se jednat o konflikty se spolužáky ve škole, mezi.

U dospělých jedinců mohou drogovou závislost ovlivnit stresové situace v zaměstnání či v partnerských vztazích. Zvláště závažným podnětem může být ztráta blízké osoby, úmrtí v rodině a u dětí již zmíněný rozvod rodičů. Také tlak společenské skupiny na jedince může být významným spouštěcím faktorem.

Po roce 1990 byl mezníkem rozvoje nelegálního obchodu s drogami v ČR. Obchod byl podpořen možnostmi cestování, zjednodušily se odbavovací procesy, zvýšil se turistický zájem o naše území. Zpočátku Česká republika fungovala převážně jako tranzitní stát. Postupně jsme se stali státem, ve kterém se drogy překládají, skladují, vyrábějí a vyvážejí mimo naše území.

Dosavadní zkušenosti nás vedou k jednoznačnému závěru, že užívání drog je spojeno se značným rizikem, protože velice brzy vzniká abúzus, kdy člověk díky chorobné touze užít drogu za každou cenu, propadne závislosti. Od náhodných pokusů se postupně zvyšuje frekvence příjmu drog, až k trvalé drogové narkomanii. Míra rizik je úměrná druhu drog a individuální somatické a psychické odolnosti jedince.

Po drogách sahá často i velmi mladý člověk. Důvody se u jednotlivců liší. Nejčastějším podnětem bývá nuda, nezájem nejbližších či zvyšování úrovně sebevědomí.

Účinky drog spočívají zejména v tom, že jedinec ztrácí soudnost, odmítá realitu života, upřednostňuje drogu před jinými potřebami. Postupně nastává celková psychická a fyzická devastace. Běžný život se mění a jedinec, ve většině případů, propadá kriminálnímu způsobu života.

Nebezpečí závislosti na droze se odvíjí od druhu drogy, způsobu aplikace, době užívání a množství aplikované drogy. Dalším podstatným aspektem jsou individuální dispozice konzumenta, včetně jeho duševního stavu (Borník. 2000).

2.7 Prevence v drogové problematice

Protidrogové aktivity jsou zaměřeny na ochranu nejen daného konzumenta, ale také společnosti, před nežádoucími vlivy drog. Jedná se o podporu ochrany občanů před nabídkou a dostupností ilegálních návykových látek. Podstatou je, aby každý

jedinec přijal vlastní rozhodnutí pro život bez závislosti a v případě potřeby mu byla nabídnuta kvalitní poradenská, léčebná a resocializační pomoc. Protidrogová prevence je v současné době velmi vyzdvihována a její strategií jsou opatření vedoucí k snižování poptávky po drogách. Dlouhodobým úsilím, spoluprací státních orgánů i nestátních subjektů a v neposlední řadě samotných občanů, lze dosáhnout pozitivních výsledků (Vágnerová 2004. s. 576).

2.7.1 Primární prevence

Primární prevence závislostí je zaměřena na udržení a podporu zdraví jedince a celé společnosti. Ovlivňují se tak mechanizmy vzniku a vývoje závislostí. Jde o práci se zdravou populací a její motivace k plnohodnotnému životu, bez návykových látek, který oni sami mají možnost ovlivňovat. Jedná se o edukační princip, který má za úkol v primární prevenci cíleně působit na širokou populaci (Kalina, 2001. s. 86).

2.7.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence je orientována na pomoc již v existujícím nebezpečí závislosti. Snahou je co nejdříve rozpoznat symptomy či lépe prodromy závislostí a co nejrychleji omezit a zmírnit negativní následky nejen v osobní, ale i sociální oblasti. Souběžně nabízí rozvoj funkčních ekvivalentů životních programů za programy, ve kterých je zneužívání návykových látek. Jedná se o programy ovlivňující jednání a chování, ale jsou orientovány i na sociální práci. Cílem je změnit postoj k závislosti a dosáhnout stavu zdraví vlastním přičiněním. Tato prevence se zabývá ohroženými nebo již přímo postiženými osobami. Zjednodušeně se dá říci, že sekundární prevence je vlastně vyhledání problému, který již vznikl a jeho léčba. Je to tedy pomoc lidem najít cestu zpět do života bez drog (Kalina, 2001. s. 97).

2.7.3 Terciální prevence

Tato prevence je zaměřena na předcházení či zmírnění důsledků, které užívání drog způsobuje. Podstatou není řešení, ale spíše o volbu menšího zla. Filozofií programu je snižování rizik a mírnění škod, které užívání drog se sebou přináší. Prevence je zaměřena na pomoc k resocializaci klientů, kteří absolvovali léčbu a mají zájem žít v abstinenci (Kalina, 2001. s. 109).

Program je určen lidem, kteří dosud nevidí anebo nechtějí vidět svou závislost jako problém, proto necítí potřebu se léčit. V tomto programu se např. provádí výměna jednorázových stříkaček za nové především z důvodu ochrany uživatelů, ale celé společnosti před nakažlivými nemocemi. Právě skupina intravenózních toxikomanů je, co se týče rizika přenosu infekčních onemocnění, nejnebezpečnější.

Terciální prevence podmiňuje šanci začít žít bezpečněji, najít si zaměstnání, začlenit se zpět do společnosti. Někdy se podaří navázat s pacientem dobrý vztah a on je ochoten pomoc přijmout (Kalina, 2008. s 187-197).

2.8 Poradenství

Každá organizace zabývající se sociálními službami, má dle zákona, povinnou základní poradenskou činnost. Poradenství lze provést v rámci „Linky telefonické pomoci“, které jsou známé jako linky důvěry a mohou především pomoci radou s orientací na kompetentní instituci pomoci. Dle charakteru problému odkazují a nabízejí služby dalších specializovanějších pracovišť, pokud je nezajišťují sami.

2.9 Modely a přístupy v pomoci s drogovou závislostí

2.9.1 Biomedicínský model

V tomto modelu se pohlíží na závislost jako na nemoc resp. chorobnou poruchu mozkových funkcí. Je pojímána jako chronická nemoc, která je obtížně léčitelná. Ač není drogová závislost úplně vyléčitelná z možné recidivy, tak je ale léčitelná. Tento model problematiku závislosti zužuje, je však překrýván bio-psycho-sociálním přístupem (Kalina, 2003, díl 1, s. 78).

2.9.2 Bio-psycho-sociální model

Tento model je rozšířením biomedicínské o psychologické funkce, o dynamický vývoj mezilidských vztahů. Drogová závislost vzniká během osobnostního vývoje. V léčení závislostí jsou zakomponovány všechny faktory bio-psycho-sociálního modelu. Tento model je specifický léčebnými postupy, individuální, skupinovou a rodinnou terapií včetně terapeutických komunit. (Kalina, 2003, díl 1, s. 78).

2.9.3 Holistický – celostní model

Tento přístup je jistým odkloněním od bio-psycho-sociálního modelu k alternativní terapii. Využívá se léčivých bylin, masáží, akupunktury, akupresury, aromaterapie. V tomto modelu se neodklání od bio-psycho-sociálních přístupů (Kalina, 2003, díl 1, s. 81).

2.9.4 Přístup ochrany veřejného zdraví

Tento přístup vychází z epidemiologie, sociologie a veřejné politiky. Dominantou tohoto přístupu není primárně klient, ale ochrana společnosti před závažnými infekčními chorobami (Kalina, 2003, díl 1, s. 78).

2.9.5 Přístup minimalizace poškození

V rámci programu „harm reduction“ se využívá metod k ochraně veřejného zdraví. Program „public health“ je individuální se zaměřením na klientovy potřeby a perspektivy. Tento přístup není cílen na abstinenci klienta, ale snaží se o udržení uživatele při životě a v maximálně možné rovině zdraví. (Kalina, 2003, díl 1, s. 79).

2.9.6 Sociální a sociálně-pedagogický přístup

V tomto přístupu se sledují vnější faktory. Především nepříznivé sociální prostředí, nevhodná výchova, omezení v sociálních dovednostech, schopnost a možnost integrace do komunity. Do metody tohoto přístupu se řadí sociální a výchovné poradenství, intervence, asistence včetně resocializačních, reedukačních a rekvalifikačních metod. Klient se učí soběstačnosti, sebeobsluze, sociální komunikaci a v neposlední řadě pracovním dovednostem (Kalina, 2003, díl 1, s. 80).

2.9.7 Přístupy morální a spirituální

Drogová závislost je chápána jako společenské selhání. Ač je tento koncept represivní charakter, tvoří východisko v pomoci uživatelům drog. Křesťanská církev přistupuje k práci se závislými dle tradic Salesiánského řádu. Tento přístup se u nás přenesl do svépomocného hnutí Anonymních narkomanů. Spirituální přístup je chápán jako extrémní. Pro daný přístup je podstatná oddanost víře v úzkém společenství.

Morální a spirituální přístupy, až na výjimky, nedůvěřují odborníkům a odborným přístupům. Stává se, že od odborných přístupů klienty odrazují (Kalina, 2003, díl 1, s. 80).

2.10 Léčba a rehabilitace drogově závislých

Léčbu drogové závislosti popisují autoři různě. Miovský a Kalina považují za účinné v léčbě využít psychoterapii, která je zaměřena na změnu osobnosti a vztahů. Nešpor považuje za významný posun v léčbě vycházet z podrobné anamnézy, získání podstatných informací, posilovaní motivaci a navázání dobrého terapeutického vztahu.

Za velice významné se považuje přístup ke klientovi, profesionalita a kompetenčnost terapeuta. Terapeut nesmí opomenout žádnou, pro klienta podstatnou informaci, např. mlčenlivost, či zda je léčba hrazena ze zdravotního pojištění nebo si jí klient hradí sám. Pro kladný posun v léčbě je důležitým aspektem spolupráce s rodinou.

Pro léčení drogově závislých existuje možnost léčby formou ambulantní péče či pobytové. Pobytová se koná na specializovaných oddělení psychiatrických léčeben nebo v terapeutických komunitách. Podmínkou pozitivního posunu je uživatelova vlastní motivace a vůle. Při léčbě se musí být cíle stanoveny k reálným možnostem uživatele a ke specifičnosti každého případu (Kalina a kol. 1. díl, 2003, s. 249).

2.10.1 Farmakologická léčba

Důležitá pro zvládání abstinenčního syndromu, event. při léčbě dílčích příznaků, slouží jako náhradní program (např. megafon). Velmi důležité, je současné léčení dalších psychických poruch a onemocnění, které mohly být příčinou konzumace psychoaktivních látek.

2.10.2 Léčebný režim

Je **p**ovažován za významnou součást léčby, pacient je hodnocen za dodržování určitých pravidel, vytváří se tak účelnější vzorce chování. Jeho součástí je psychoterapie.

2.10.3 Psychoterapeutické metody

Jejich cílem je dosažení náhledu na situaci porozumění mechanismu závislosti v rámci vlastního příběhu, změna životního stylu a nácvik různých způsobů vyrovnání se zátěžemi. Je třeba tyto lidi naučit akceptovat závislost jako trvalou součást jejich osobnosti. Dále je nutné hledat alternativní aktivity, které by mohly naplnit život, jenž se v důsledku abstinence jeví prázdný. Používá se individuální (např. kognitivně-behaviorální metody, arteterapie apod.) i skupinová terapie (Heler, Pecinovská, 1996. s. 150).

2.10.4 Práce s rodinou, rodinná terapie

Kalina uvádí, že se psychoterapie po druhé světové válce musela z důvodu společensko-politického tlaku společnosti nahlížet na svou práci v širším kontextu a nevěnovat se pouze jedinci. O rodinné terapií a jejich technikách od McKaye se zmiňuje ve své knize „Léčby drogových závislostí“. Frederik Rodgers považuje za důležité zachování mezilidských vztahů, rodinného zázemí, které by závislého člověka dokázalo motivovat a poskytnout mu oporu. Nastavení a dodržování pravidel je pro terapii podstatné. Jay Haley použil výstižný aforismus: „*Rodinnou terapii provádíme, i když ji neprovádíme“.* Ač se nám to nezdá, ale hloubka této myšlenky sděluje mnohé. Vyplývá z toho, že terapeut musí v této terapii nahlížet na problém v kontextu rodinném. Rodinní příslušníci potřebují vědět jak vhodně k léčenému přistupovat, a jak se v zátěžových situacích chovat. Nestačí léčit jen závislého člověka, ale celý rodinný systém (Kalina, 2008, s. 187-195).

2.10.5 Socioterapie.

Nezbytná je podpora při novém zařazení do společnosti, vytváření potřebných sociálních kontaktů a hledání zaměstnání. Negativní přístup společnosti představuje problém pro lidi, kteří začali abstinovat, protože je ani potom nikdo neakceptuje a ostatní k nim mají i za těchto okolností nedůvěru. Riziko recidivy bývá posilováno nedostatkem kontaktů s jinými lidmi, než jsou drogově závislí. K podpoře přijatelného sociálního začlenění slouží komunitní systém léčby, kluby, chráněné bydlení a dílny. Zařízení tohoto typu jsou významná zejména pro prevenci relapsu (Matoušek a kol. 2010, s. 211-223).

2.10.6 Terapeutická komunita (TK)

Dle Kaliny je terapeutická komunita jistou skupinovou terapií pro klienty obou pohlaví, různých věkových skupin, s rozdílným vzděláním a různorodými činnostmi. Terapeutická komunita je chápána jako psychoterapeutická metoda, kde jsou klienti v každodenním styku. TK zajišťuje těm, kteří chtějí změnit svůj styl života, bezpečné prostředí, učení se pravidlům a řádu, který je potřeba pro běžný život. Komunity jsou určeny lidem, kteří jsou závislí na návykových látkách. Prvním krokem k léčbě je zájem uživatelů o změnu životního stylu a o návrat do běžného života. O zařazení klienta do TK rozhoduje odborný lékař na základě vyšetření. Klient se podílí na léčbě pomocí oboustranné komunikace mezi jednotlivými členy terapeutického týmu a mezi ostatními klienty (Kalina, 2008, s. 11-18).

2.10.7 Doléčovací a resocializační centra

Doléčovací centra disponují komplexem služeb pro podporu člověka, aby mohl vést běžný způsob života. Doléčovací programy trvají od dvou měsíců do jednoho roku. Jsou zaměřeny na nácvik selhání, jak se zachovat a co konkrétně dělat, dojde-li k opětovnému užití drogy. Podpora je zaměřena nato, aby klient znovu nepodlehl závislosti (Kalina, 2008. s. 1-23).

2.11 Drogy a trestná činnost

„*Trestná činnost ve vztahu s drogami je vysoce latentní. Bývá v propojení majetkové, násilné nebo mravnostní trestné činností. Ve většině případech je trestná činnost páchána ve skupinách. Úspěšnost odhalování závisí na množství informací získaných v „terénu“. V současného době se stále častěji setkáváme s případy, kdy drogově závislý páchají trestnou činnost za hranicemi ČR. Odhalování a vyšetřování uvedené trestné činnosti vykazuje určitá specifika. Jde především o provádění úkonů před zahájením trestního stíhání. Jejich chybné nebo nedostatečné provedení může mít za následek zmaření důkazů, které již v dalším řízení nelze nahradit. To vede ke znemožnění postihu pachatele. Nelze vypracovat obecné schéma, které by mohlo být využito při řešení každého jednotlivého případu“* (Borník, 2000. s. 7).

2.11.1 Trestná činnost

Trestná činnost páchaná pod vlivem drog je chápána jako nebezpečné jednání ve společnosti, které je taxativně upraveno v trestním zákoně o omamných a psychotropních látkách a jedech podle ustanovení §§ 187, 187a a 188 trestního zákona a dále jako trestný čin šíření toxikomanie podle ustanovení § 188a trestního zákona. Policie České republiky musí vždy dodržovat ustanovení, která jsou jasně definována v zákoně. Základní rozsah dokazování všech druhů trestné činnosti, včetně té drogové, je vymezen ustanovením § 89 trestního řádu (Čírtková, 1998. s. 185-9).

2.11.2 Zvláštnosti při dokazování drogových trestních činů

V této kapitole jsou použity poznatky a zkušenosti od autorky Čírtkové, se kterými jsou zejména pracovníci služby kriminální policie a vyšetřovatelé Policie České republiky seznamováni. U drogové trestné činnosti se u pachatele zjišťuje, zda se jedná o osobu toxikomana zneužívajícího drogy a páchajícího trestnou činnost pod jejich vlivem nebo za účelem získání prostředků na ně či o osobu, která drogy vyrábí a následně distribuuje. Nutností je zjistit a prokázat, zda páchání trestného činu ovlivnilo užití drogy. Pro zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. trestního řádu postačuje závěr v míře vyššího stupně pravděpodobnosti, že se o takovou látku jedná.

Pro determinaci se nabízí možnosti:

narkotest, jako terénní detekční prostředek určen pro předběžné orientační určení drog

znalecký posudek je nejpřesvědčivějším důkazem,

odborné vyjádření podle § 105 odst. 1 trestního řádu, nejčastěji využíván orgány Policie České republiky, kdy zkoumání provádí pracoviště Policie České republiky a expertizou lze zjistit druh, hmotnost, kvalitu drogy, prekurzorů, jedů, ale i zkoumáním předmětů určených k výrobě drog lze zjistit, jaké druhy drog se na nich vyráběly. Uvedená odborná vyjádření jsou pojata jako dostačující důkaz v trestním řízení. (Čírtková, 1998. s. 185).

3 EMPIRICKÁ ČÁST

3.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zmapovat důvody, které vedou drogově závislé k páchání kriminální činnosti.

3.1.1 Dílčí cíl

Dílčím cílem bakalářské práce je zjistit vzájemný vztah závislosti a páchání trestné činnosti u uživatelů návykových látek.

3.2 Podklady pro požadovaný výsledek hodnocení

Podklady pro výsledek vyhodnocení vychází z analýz spisové dokumentace dotazovaných respondentů a kazuistik, které jsou zpracovány na základě dotazování při rozhovorech s uživateli drog v maximální délce 30 minut.

3.3 Použitá metoda

Základní metodou jsou rozhovory s návodem, s předem připravenými otázkami. Pro metodu rozhovorů jsem se rozhodla s ohledem na svou praxi. Ze zkušenosti vím, že drogově závislí jsou při rozhovoru extrovertní, spontánní a rádi si povídají. Drogově závislí často nadsazují své prožitky, které lze během rozhovoru usměrňovat. Rozhovory budou prováděny v poskytnutém prostoru a soukromí.

3.4 Použité techniky

Budu vycházet z předem daných otázek. V momentě, kdy respondent nebude schopen uvědomit si pocitově odpověď na otázku, pokusím se nastavit modelovou situaci. Modelová situace, bude postavena k vlastnímu uvědomění. K modelové situaci může dojít u otázky, zda si uvědomoval při vykrádání nebo bezprostředně po něm, že ublížil nevinným lidem, kteří ponesou následky za jeho čin. Např.: vykradené nákladní auto se božím, odcizené věci v obchodě, kdy za zboží ručí prodavač z důvodu hmotné odpovědnosti apod.

3.5 Etické aspekty výzkumu

V úvodu schůzky bude respondent seznámen s anonymitou rozhovoru a mlčenlivostí. Před rozhovorem bude seznámen s otázkami a požádán o pravdivé odpovědi. Upozorním každého respondenta na dobrovolnosti odpovídání a o možnosti, že může z vlastní vůle rozhovor ukončit. Na otázky, které budou pro respondenta nepříjemné, budou změněny formulace nebo na ně nebude muset odpovídat.

3.6 Vlastní výzkumné šetření

Výzkumné šetření probíhalo v Kontaktním centru V Rumburku v zimě roku 2016 -17. Strukturované rozhovory byly vedeny na základě dotazníkových otázek, osobně a dobrovolně. Všichni respondenti s rozhovorem souhlasili.

Dotazník je složen z otázek, které byly pokládány respondentům během rozhovoru (příloha 1).

3.7 Rozhovory

Autorka bakalářské práce níže předkládá 30 rozhovorů a 2 kazuistiky uživatelů návykových látek. Po každém textu následuje krátká analýza rozhovoru směřující k naplnění cíle práce.

Repondent č. 1

Muž 37 let,

první drogu užil v sedmnácti letech. Jednalo se o marihuanu, kterou začal kouřit, protože ji „*hulil každej.*“ Téměř po roce přešel na pervitin.

Zeptala jsem se na důvod přechodu z marihuany na pervitin. Klient mi odpověděl: „b*yl jsem debil, chtěl sem zkusit něco jinýho. Chodil jsem na průmku. S klukama jsme to zkusili a byla sranda*“. To, že je závislý, si uvědomoval okolo devatenáctého roku věku, ale přiznat si to moc nechtěl. Říkal: „B*yl jsem přesvědčenej, že když budu chtít, tak skončím. Chvíli jsem nebral, ale ne dýl než měsíc.*“ Školu klient nedokončil. Měl mnoho zameškaných hodin a byl ze školy vyloučen.

S kriminalitou začal, když ho vyhodili rodiče z domu. Nejdříve kradl v potravinách, ale pak se přeorientoval na elektroniku, protože byla na trhu žádaná. Do „akce“ šel vždy pod vlivem. Dnes už ani jinak nefunguje.

Zaměstnaný klient není, protože by pravidelně, dle jeho slov, do práce nechodil. Dávky žádné nepobírá z důvodu absence na ÚP. Říká, že dávky nepotřebuje. Vyjíždí za hranice, kde páchá trestnou činnost. Byl také uvězněn v Německu, ale je to tam prý „*dobrý“*. Na otázku, která se týkala kontaktu s rodinou, řekl: „*Ta mě nezajímá,“* a dál se na toto téma nechtěl bavit. Na otázku, zda lze být závislý a nekonat trestnou činnost odpověděl: *„Možná jo, ale já nikoho takovýho neznám.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muž započal svou drogovou dráhu marihuanou. Do závislosti na pervitinu se dostal na základě zvědavosti. S pácháním kriminality začal v době, kdy byl vyhozen z domu a bez zaměstnání. Respondent si myslí, že je asi možné být závislý a trestnou činnost nepáchat, ale on takového člověka nezná.

Respondent č. 2

Muž 42 let,

začal experimentovat s heroinem téměř ve třiceti letech v době, kdy mu zemřel kamarád. Celkem brzy se na této droze stal závislý.

Do severních Čech se přestěhoval před čtyřmi roky ze středních Čech. Důvodem změny bydliště byla touha skoncovat s drogou. Uživatel říká: „*Dva roky sem byl čistej.*“ Po dvou letech se seznámil v Ústí nad Labem s člověkem, který využil klientovu „slabou chvilku“ a nabídl mu pervitin. „*Nevěřila byste, jak jsem byl na sebe naštvanej, ale bylo mi dobře,“* říká klient. Drogy se již nevzdal a pervitin si aplikuje nitrožilně i čtyřikrát týdně.

Uživatel nepracuje a dávky žádné nepobírá. Pobývá ve squattu s jinými závislými. Často navštěvuje Prahu, kde má mnoho přátel. S rodinou v kontaktu není. Říká: „*Máma byla nemocná, tak sem jí nechtěl dělat nervy.*“ Živý se krádežemi a říká: „*Ve vězení sem nebyl, ale až mě čapnou, tak nevím.*“ Na mou otázku, zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat, odpověděl: „*To si pište, že ne.*“

Analýza zjištěných skutečností

Droga byla muži nabídnuta v době, kdy těžce nesl ztrátu kamaráda. Ač se v určitém období snažil s drogou skoncovat, po určité době nastala recidiva a k droze se vrátil. Je závislý na pervitinu, živí se krádežemi a myslí si, že každý závislý člověk kriminalitu páchá.

Respondent č. 3

Žena 37 let,

se k drogám dostala jako mladistvá, ve druhém ročníku na Střední odborné škole. Učila se na kuchařku. Škola jí prý nebavila a říká: „*Učitelé i matka furt jen prudili, tak jsem se na školu vykašlala a šla bydlet k přítelovi.*“

Klientka žila s drogově závislým mužem, který ji nutil živit sebe i jeho prostitucí. Vypráví: *„Nechtěla sem šlapat, ale jíst se musí a ten můj nedělal. Byli to samí hnusný chlapi, já na to neměla žaludek a nechtěla sem už na ulici. To bylo poprvý, kdy sem si šlehla perník. Pak už mi to tolik nevadilo. Vydělala sem pro nás oba dost peněz na jídlo i dávku.“* Dnes si drogu aplikuje pravidelně. Klientka nikdy „oficiálně“ nepracovala. Porodila dvě děti, které nevychovává, jsou v péči klientčiných rodičů. Dávky žádné nepobírá a za dětmi nesmí, protože se za ní rodina stydí. Trestnou činnost páchá, ale nechtěla se k tomuto tématu vyjadřovat.

Analýza zjištěných skutečností

Ženu, kterou ke drogám přivedl starší přítel v době, kdy byla na střední škole. Nedostatek financí ji donutil k prostituci a díky závislosti přišla o děti. Ke kriminalitě závislých lidí se vyjadřovat nechtěla.

Respondent č. 4

Muž 23 let,

patří k těm mladším, kteří navštěvují KC. S marihuanou měl zkušenosti již na základní škole. Marihuanu začal kouřit v partě starších lidí. *„Chtěl sem se kámošit se staršíma,“* říká klient.

S pervitinem začal v sedmnácti letech. Z počátku pervitin šňupal, ale bolel ho nos, tak přešel na nitrožilní aplikaci. Dnes si aplikuje vícekrát v týdnu.

Do práce klient chodil. Byl přijat do firmy, která je zaměřena na automobilový průmysl. S prací skončil po sedmi měsících. Zeptala jsem se na důvod jeho ukončení pracovního poměru. Řekl: „R*aději sem skončil sám, než aby mě vyhodili. Začal sem odcházet dřív z práce, protože mi bejvalo blbě.“* V té době ještě bydlel u rodičů. Když se dozvěděli, že je bez zaměstnání a nové si nechtěl hledat, tak ho po půl roce vyhodili. To mu bylo dvacet let.

Trestnou činnost začal páchat již v době, kdy byl ještě s rodiči. Měl vyšší náklady než příjmy z práce. Jednalo se o krádeže nejen v ČR, ale hlavně v Německu. Ještě ho prý nechytili. Dávky nepobírá, protože by, dle jeho slov, neměl nervy trčet někde na úřadě. V nepravidelném kontaktu je jen se sestrou, která bydlí mimo jeho místa působení. Na poslední otázku odpověděl: *„Feťák, kterej nemaká a je bez peněz, tak musím krást, to jinak nejde.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muž byl problémový již na základní škole, kde měl již zkušenosti s marihuanou. Na pervitin přešel proto, aby se vyrovnal starším kamarádům. Závislost byla důvodem opuštění zaměstnání. Kriminalitu páchal v době, kdy byl ještě zaměstnaný, protože náklady převyšovaly příjem. Klient je přesvědčen, že kriminalita je se závislostí spojena.

Respondent č. 5

Žena 24 let,

vyrůstala v Dětském domově, kde byla od svých sedmi let. Problémy s ní prý začaly v jejich třinácti letech. V tomto věku poprvé kouřila marihuanu. Měla problémy i ve škole. Díky svému chování mívala často zakázané vycházky. To klientce nejvíce vadilo. Klientka se při vyprávění o domově až rozhněvala. Říkala: „B*ylo to děsný. Za každou kravinu byl trest. Fakt to byl hnus.*“ Dala jsem klientce napít vody a pokračovaly jsme v rozhovoru.

Přešla jsem k dotazu, týkající se důvodu užití drogy. Zajímal mne důvod užití. Myslela jsem si, že mi klientka dá za důvod Dětský domov, ale mýlila jsem se. Klientka řekla: „*Za to nemůže „děcák, ale to, že sem byla grázl.“*

V sedmnácti již okusila pervitin. Bylo jí po něm zle, tak drogu tohoto typu odmítala. Vydržela to, do svých devatenácti let, kdy se seznámila s mužem, který byl na pervitinu závislý a díky němu propadla také závislosti.

V dnešní době žije u přítele. Říká: *„Je hodnej, nefetuje, pracuje a jenom pije. Někdy mě zbije, ale jen, když je vožralej a já sem sjetá. Když vystřízliví, tak mi pak něco koupí.“* Na dotaz týkající se trestné činnosti mi klientka odpověděla: *„Ještě v děcáku sme s holkama v samošce sebrali voňavku. Nekradu ani nešlapu, ale závisláky, který znám, tak kradou všichni."* Klientka je evidovaná na úřadu práce a pobírá existenční minimum.

Analýza zjištěných skutečností

Žena z Dětského domova, k drogám ji přivedla vlastní rebelie a vzdor proti řádu. Začínala s kouřením marihuany, dnes je závislá na pervitinu, ke kterému ji přivedl přítel. Důvodem nepáchání trestné činnosti je ta skutečnost, že klientka pobírá sociální dávky.

Respondent č. 6

Muž 34 let,

experimentovat s drogami začal ve svých sedmnácti letech. Důvodem byla nuda. Rodiče pracovali na směny a on měl díky tomu dost času na kamarády. Vše začalo marihuanou. *„Myslel jsem si, že zůstanu jen u ní,“* říká klient a odmlčel se. Myslela jsem si, že už se mnou mluvit nebude. Požádal mne o vodu a pokračovali jsme v rozhovoru.

Ve svých dvaadvaceti letech se stal otcem. To měl ještě práci a říká: „J*enom sem hulil.“* Dítě měl se slečnou, které v té době bylo osmnáct let. „*Chtěl sem se starat, ale nezvládnul sem to. Byl sem mladej,*“ byla klientova slova. Při těchto slovech měl slzy v očích. S dítětem se nestýká.

Je uživatelem pervitinu od svých pětadvaceti let. Práci nemá a ani nehledá. S krádežemi začal v době, kdy přišel o práci a došly mu peníze. To mu bylo dvacet osm let. Nejčastěji jezdí do Německa. Jednou ho chytili v potravinách. To co ukradl, mu vzali, ale neudali ho. Na poslední otázku, zda lze být závislý a nepáchat trestnou čin nost mi odpověděl: *„Těžko.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muže ke drogám přivedla nuda a mnoho volného času na kamarády. Je otcem, který se se svým dítětem z důvodu závislosti nesmí stýkat. Ke kriminalitě ho přivedl nedostatek finančních prostředků. Nemá žádný příjem a myslí si, že drogově závislý člověk se jen těžko kriminalitě vyhne.

Respondent č. 7

Žena 47 let,

je dlouholetou uživatelkou drog. Již si nepamatuje, v kolika letech si poprvé aplikovala pervitin. Jde o drogu, se kterou začínala. K drogám se dostala díky partě, která pro ni byla rodinou. Zeptala jsem se jí na dětství, ale o něm mluvit nechtěla.

V jednadvaceti letech měla první dítě, které jí bylo díky drogám odebráno a nabídnuto rodičům uživatelky do péče. V pětadvaceti letech měla dítě druhé, které bylo též odebráno a dáno do dětského domova. U druhého dítěte nevěděla kdo je otcem. K otěhotnění došlo v době, kdy se živila prostitucí. Na otázku, která se týkala krádeží, mi odpověděla: „K*radla sem ještě dřív, než sem fetovala. Doma sme neměli co žrát. Bylo nás sedum harantů a fotr byl flákač.*“

V dnešní době uživatelka pracuje pro obec. Má stálého partnera, drogy užívá, ale trestnou činností se již nezabývá. V kontaktu je se svou prvorozenou dcerou. Je již babičkou, tak se v rámci možností věnuje vnukovi. Na otázku zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat mi odpověděla: *„Jo, ale feťák musí mít práci a moc nebrat, aby do práce chodil. Pak by to šlo.“*

Analýza zjištěných skutečností

Žena, se špatným rodinným zázemím, se k drogám dostala díky partě. Chtěla někam patřit a velice brzy zapadla mezi drogově závislé. Kriminalitu páchala ještě

v době, kdy ještě nebyla uživatelkou drog. Díky závislosti byla zbavena rodičovských práv a přišla o děti. Žena nikdy nepracovala a myslí si, že když bude mít závislý člověk práci, tak nebude páchat trestnou činnost.

Respondent č. 8

Muž 42 let,

aplikuje si pervitin nitrožilně, který také uvádí jako svou první drogu, kterou si vzal v sedmnácti letech a to hned injekčně. Na otázku, co ho vedlo k prvnímu užití drogy, odpověděl: *„Žil sem v tom už od mala. Matka perník prodávala a k nám domů chodili lidi jenom pro matro, tak sem jiné lidi neznal. Vlastně sem si první perník vzal s nima. Říkali, že je to fajn, abych to zkusil, že jim pak budu taky líp rozumět.“* Klient vyrůstal v prostředí drog, jeho matka nepracovala, bratr také užíval a dodnes užívá drogy.

Otec od nich odešel zhruba v jeho patnácti letech. Bohužel nedokončil ani učební obor, tudíž má jen základní vzdělání. Kdy klient poprvé spáchal trestný čin? Říká: „*Jó, to mi bylo asi osmnáct.“* Co Vás ke spáchání trestného činu vedlo? *„Nevím, asi hlavně ta parta, se kterou sem chodil ven, a taky se mi hodily nějaký prachy.“* Klient není zaměstnaný, ani nepobírá dávky na živobytí.

Ptala jsem se ho na zaměstnání a odpověděl: *„Kdybych chtěl makat, tak to dělám už od svých osmnácti, ale já jsem osmnáct let seděl a do práce nechci.“* Nyní bydlí s matkou v Německu, která tam koupila dům a často také bývá u otce v bytě. Myslíte si, že lze být drogově závislý a trestnou činnost nepáchat? *„To nevím, ale asi ne, protože když beru, tak asi dělat nebudu a někde musím brát peníze na drogy, jídlo a hadry. To bych musel mít prachatý rodiče, abych nepotřeboval krást.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muž již od mala žil v prostředí drogově závislých. Poprvé mu byla droga aplikována přáteli jeho matky. Nikdy nepracoval a neví, jestli každý, ale on trestnou činnost páchá.

Respondent č. 9

Žena 34 let,

užívá pervitin, který si vzala poprvé ve svých pětadvaceti letech. Do Rumburku se přistěhovala asi před půl rokem. Předtím bydlela v Ústí nad Labem s přítelem u své matky. Pracovala, má dceru, o kterou se starala, ale dnes je v péči její matky. Přítel jí bil a také byl drogově závislý. První drogou pro ni byla marihuana a poté pervitin.

Drogy začala užívat ve stejném roce. Obojí ji dal přítel a ona se nebránila si ji vzít, protože byla psychicky na dně. Dceru si vzala její matka, protože už nezvládala výchovu a potulovala se spíše po ulicích a barech. Takový život se jí přestal líbit, tak odjela za svým známým, který ji slíbil bydlení a zaměstnání. To však nevyšlo, ale našla si zde přítele, který ji opět stáhl do drog. Naučil ji aplikovat si pervitin nitrožilně. Byli bez příjmu a peníze si vydělávala prostitucí.

Nyní si našla bydlení a brigádu, o které moc nechce mluvit. Říká: *„Chci žít normálně a mít dobrou práci. Nikdy sem si nemyslela, že někdy skončím takhle.“* Dávky nepobírá, s rodinou se nestýká a o trestné činnosti se nechce bavit.

Analýza zjištěných skutečností

Žena, která přišla o dítě díky závislosti na pervitinu, který ji poprvé aplikoval přítel. Živila sebe i přítele prostitucí. Nyní je evidovaná na ÚP, má vlastní bydlení a snaží se vést spořádaný život. O kriminalitě drogově závislých hovořit nechtěla.

Respondent č. 10

Muž 45 let,

svou první drogu si vzal zhruba ve svých třiceti letech, a to na popud svých přátel, se kterými se stýkal. Vyprávěl mi celý svůj příběh. *„Můj otec hodně pil. Když mi byli 4 roky, tak přišel večer domů opilý a nelíbilo se mu, že se matka ostříhala. Pohádali se, otec na matku vytáhl nůž, ale byl dost opilej, tak mu matka nůž vytrhla a řízla ho do ruky. Pak utekla a zavolala policii. Potom se naši rozešli a já vyrůstal s matkou a ročním bráchou. Matka skoro vůbec nebyla doma, a o bráchu sem se staral*

hlavně já. Když mi bylo asi sedumnác, tak si matka našla přítele, kterej byl asi o dva roky starší než já a snažil se nás vychovávat. Vůbec sme si nerozuměli a on mlátil mýho bráchu. Nechtěl sem, aby byl u nich a tak když mi bylo vosumnáct, tak sem něco ukrad, aby máma měla problémy a on se s ní rozešel a měli sme klid. Tenkrát to bylo poprvé, co sem něco vzal a šel sem do basy na měsíc. Vrátil sem se a znovu sem něco ukrad, ale to už sem dostal čtyři měsíce. Když sem se vrátil, tak sem měl sbalený věci a odstěhovali mě k tátovi. Táta měl už syna a manželku. U táty sem byl chvíli, protože jsem měl partu a kradli sme, tak mě zavřeli na dýl. Když sem se vrátil, tak sem se dozvěděl, že táta zabil svoji manželku, syna a pak zabil sám sebe. Máma mě zpátky už nechtěla, tak sem šel na ubytovnu. Od tý doby sem měl občas nějakou práci, než sem se dostal na ulici a začal brát. Ale už sem nikdy nekrad, protože už v base sem se zařekl, že mi to za to nestojí a už nepokradu."

Nyní se zdržuje v Rumburku, nepobírá žádné dávky, jelikož byl vyřazen z Úřadu práce, ale bude se znovu evidovat. Bydlí na squattu a tento způsob života mu vyhovuje. Snažil se kontaktovat matku, která o o syna zájem nemá, ale je v kontaktu s bratrem, se kterým si píše přes internet. Viděli se asi dvakrát, jelikož bratr nebydlí v Rumburku.

Na otázku, zda si myslí, že lze být drogově závislý a trestnou činnost nepáchat, mi odpověděl, že *„jo"*, protože sám trestnou činnost již nepáchá. Peníze si vydělává tak, že pomáhá starším lidem, kterým pořeže dřevo, poseká trávu a přes zimu uklízí sníh.

Analýza zjištěných skutečností

Muž vyrůstal v nefunkční rodině. Drogu poprvé užil na popud svých přátel. Trestnou činnost nepáchal jako drogově závislý. Pracuje a myslí si, že lze být závislý a trestnou činnost nepáchat.

Respondent č 11

Žena 29 let,

v šestnácti letech poprvé užila pervitin. Marihuanu kouřila již ve čtrnácti. K drogám měla blízko, protože její otec „vařil". Již jako dítě viděla otce pod vlivem, kterému bylo vše jedno, a jak říká: „*Byl spokojenej. Měl prachy a to mu stačilo. Táta se s mámou věčně hádal a taky jí mlátil. Hodně mu zanášela. Když sem byla trochu*

starší, tak mi bylo jasný proč.“ Otec byl několikrát zavřený. Matka by se starala, ale klientka i její bratr propadli drogám a byly nezvladatelní.

Klientka se okolo svých dvaceti let snažila abstinovat, ale vydržela necelé dva měsíce. Klientka přestala mluvit a rozplakala se. Přerušila jsem rozhovor, podala klientce vodu a zeptala jsem se, zda nechce pokračovat. Po pěti minutách jsme v rozhovoru pokračovaly. Zeptala jsem se, co jí rozrušilo. Řekla, že se jí stýská po bráchovi. „*Brácha už sedum let sedí. Vařil a nedal si pokoj. Nějakej jeho kámoš na fet umřel a brácha za to sedí. Táta taky sedí a je na tom zdravotně blbě. Já mám mít soud, tak pudu taky asi do krimu. Jen máma je v pohodě.*“

Řekla jsem klientce, že v pohodě určitě není, když má zavřeného syna a jí vězení hrozí. Řekla mi, že asi ne, ale raději za matkou nejde. Teď klientka přežívá po sguattech. Dávky žádné nepobírá, protože nechce chodit na úřad. O páchání trestné činnosti nechtěla mluvit. Opět se rozplakala, tak jsme rozhovor ukončily.

Analýza zjištěných skutečností

Žena, která vyrůstala v drogovém prostředí. Marihuanu začala kouřit na základní škole. První dávku pervitinu užila z důvodu navození pohody, kterou často vnímala u svého, drogově závislého, otce. U otázky, která se týkala kriminality, se rozplakala a nechtěla o ní hovořit. Důvodem rozrušení a následného odmítnutí byl ten fakt, že jak bratr, tak otec jsou ve výkonu trestu za drogovou kriminální činnost.

Respondent č. 12

Žena 20 let,

s drogou začala experimentovat ve svých osmnácti letech. První aplikaci pervitinu jí provedl její přítel. Uživatelka svého přítele milovala, a protože jí řekl, že je to „bezvadný“, tak to zkusila a do půl roku si drogu aplikovala i třikrát týdně.

Rodiče klientku vyhodili z domu. Je ráda, že vystudovala střední školu. Po roce se s přítelem rozešla a říká: *„Na příkaz rodičů jsem šla do léčebny. Vydržela sem tři měsíce, a pak odešla. Naši mě vzali domů, ale pod podmínkou, že budu chodit na terapie do Káčka, Tak chodím.“*

Na otázku, zda provádí trestnou činnost, mi odpověděla, že nyní, když je u rodičů, tak abstinuje a dochází do KC. „*Když sem brala, tak sem kradla jen v potravinách. Měla sem často hlad.“* V dnešní době klientka abstinuje. Chodí na testy.

Nárok na sociální dávky nepobírá, protože žije s rodiči a nemá na ně nárok. Práci na plný úvazek nemá, aby mohla podstupovat terapie a testy, které jí jsou prováděny nárazově. Chodí na brigádu do Obchodního domu. *„Chci už navždy zůstat čistá a najít si dobrou práci,*“ říká. Na to, zda lze být závislá a trestnou činnost nepáchat mi odpověděla: „*Dlouho sem na perníku nebyla a fakt nevím o nikom, kdo aspoň nekradl jídlo.*“

Analýza zjištěných skutečností

Ženě byla první aplikace pervitinu provedena přítelem, který ji přesvědčil o tom, jak jí bude bezvadně. Trestnou činnost páchala v době, kdy byla na ulici a aktivní uživatelkou drog. Na příkaz rodičů absolvovala léčbu. Nyní žije u rodičů, dodržuje daná pravidla a pracuje. Sama trestnou činnost nepáchá a nezná závislého člověka, který by alespoň nekradl jídlo.

Respondent č. 13

Muž 52 let,

je uživatelem drog již velmi dlouhou dobu. Jako mladý se po revoluci rozhodl cestovat. Rozhodl se poznávat naší republiku. Měl sny, že se bude učit anglicky, pak pojede do Ameriky. Tento sen si nikdy nezrealizoval.

Během svých cest po republice se rozhodl, že chvíli pobude v Praze. Říká: „To *byla ta největší kravina, kterou sem mohl udělat. Začal sem makat na stavbě a po práci si našel kámoše. Chvíli to šlapalo a peněz sem měl na tu dobu dost. Užíval sem si, chodil po barech a na průser bylo zaděláno. Zkusil sem všechno. Hérák, koks a nakonec vše co se namanulo. Lítal sem v tom na plný pecky. Pocházím od Plzně, ale naši se mnou nechtěli mít nic společnýho a sem jedináček, tak sem sám. Do Rumburka sem se dostal díky známýmu, se kterým sem seděl na Borech.“* Od klienta jsem se dozvěděla, že má dceru, která je již dospělá a má dvě děti. Vědí o sobě, občas si zavolají, ale nestýkají se osobně. *„Nechci se ukazovat před dětma v takovým stavu.“*

Od úřadu pobírá dávky na živobytí a občas si najde brigádu. Přes léto spí v lese, přes zimu u kamarádů, ale někdy je na ulici. Na téma týkající se kriminality mi odpověděl: „B*ez ní to nejde*“ a dále se bavit již nechtěl.

Analýza zjištěných skutečností

Muž propadl závislosti díky tomu, že si vydělával hodně peněz a chtěl vše zkusit. Dnes žije u kamarádů nebo na ulici a kriminalita, dle jeho slov, k drogově závislým patří. O vlastní trestné činnosti hovořit nechtěl.

Respondent č 14

Muž 22 let,

byl velice nervózní. „*Je mi blbě a nemám náladu se bavit,*“ říká. Pracovnice KC mu uvařila čaj. Asi po deseti minutách se rozhodl, že se mnou rozhovor udělá, protože mi to slíbil.

S drogami začal již na základní škole. Začínal s marihuanou a následně přidal pervitin. „*S perníkem sem začal s kámošem v devítce. Naši nic nepoznali, ale třídní něco tušila. Ve škole sem byl vždycky blbej, tak v učení se nic nezměnilo,“* říká klient.

Po základní škole se klient učil kuchařem. Hned v prvním pololetí prvního ručníku učiliště opustil a odešel i z domova. „*Doma byla nuda a fotr měl blbý kecy,*“ řekl klient, když jsem se zeptala na rodinu. Otázka na příjem nebo dávky klienta rozesmála. Řekl: „V*od státu nic nechci, beru si všude, co já chci.“* To byla poslední věta, kterou klient řekl, zvedl se od stolu a z KC odešel.

Analýza zjištěných skutečností

Muž byl od počátku rozhovoru nervózní. Již na základní škole měl problémy s chováním a v té době již kouřil marihuanu. Pervitin začal užívat s kamarády po základní škole. Oficiální příjem nemá. Z rozhovoru vyplývalo, že trestnou činnost páchá, ale ještě před ukončením rozhovoru odešel.

Respondent č. 15

Muž 25 let,

již ve dvanácti letech svou drogovou dráhu započal marihuanou. Byl, jak říká „dítě ulice“. Pochází ze sedmi dětí. Matka nikdy nepracovala a otec pracoval příležitostně. Co si pamatuje, tak vždy byla jejich rodina na sociálních dávkách.

Pervitin poprvé užil z nudy ještě ve škole se staršími kamarády. Z počátku neužíval drogy nitrožilně. Bál se injekcí. Říká: „*Pak už to šňupem nešlo, tak sem šel do jehel. Dneska mito už nevadí.“* Klient se ničím nevyučil a také nikdy nepracoval. Bydlí s rodiči, sourozenci a partnerkou ve společné domácnosti. Říká: *„Fetujeme skoro všichni.*“ Klient má dvě malé děti. Říká, že je má moc rád, ale pervitin potřebuje. Na dotaz týkající se kriminality mi odpověděl: *„Kradu, abych měl na fet. Beru všechno, co se dá prodat. V Německu někdy lidem sekám trávu, to je dobrý. Starý Němci dobře zaplatěj. Bereme taky dávky, tak se nemáme blbě.“* Poslední otázka klienta překvapila. Odpověděl mi otázkou: „*Vy znáte poctivýho feťáka? Tak já teda ne.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muž rostl na ulici. Kouřit marihuanu začal již ve dvanácti letech. Důvodem prvního užití pervitinu byla nuda. Je již otcem a pobírá dávky na děti. Páchá trestnou činnost proto, aby měl na drogy, a nezná drogově závislého, který by se živil poctivě.

Respondent č. 16

Muž 27 let,

zkušenosti s drogou má již od svých třinácti let. Řekl mi s úsměvem, že ho k drogám přivedla „*touha po poznání“*. Již na základní škole v necelých patnácti letech prvně užil pervitin. V počátku drogu užíval nosem, po roce přešel na nitrožilní aplikaci. Po základní škole se šel klient učit na kuchaře. Ze školy byl po prvním ročníku vyloučen z důvodu velkého množství neomluvených hodin.

S kriminální činností začal klient již ve čtrnácti letech. „Krad sem nejdřív hlavně železo, když sem pak byl na perníku, tak sem potřeboval prachy. To už byly garáže

a chaty a v Německu obchoďáky. Na chatách mě dostali. Poprvý sem seděl hned po osmnácti. Vod tý doby sem seděl už třikrát," říká klient.

Oficiálně klient nikdy zaměstnaný nebyl. Z Úřadu práce byl vyloučen, když na schůzku přišel dva měsíce po termínu. „*Mě bylo jedno, že mě vyrazili. Matka mě před fotrem kryla a dávala mi love, tak mi nic nescházelo.*" Z domu byl klient vyhozen otcem, když se díky soudnímu oznámení dozvěděl o synově trestné činnosti.

Po posledním výkonu trestu se klient vrátil k rodičům, nepracuje, protože čeká na soud a počítá s vysokým trestem. Na otázku, zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat mi odpověděl, že znal jednoho člověka, ale toho už dlouho neviděl.

Analýza zjištěných skutečností

Muž započal svou drogovou dráhu marihuanou a to již na základní škole. V patnácti letech poprvé okusil pervitin. Vedla ho k tomu touha po poznání. Drobnou trestnou činnost páchal jako mladiství. Jako drogově závislý začal páchat trestnou činnost vážnějšího charakteru. Klient si myslí, že kriminální činnost je součástí nejen jeho života, ale všech drogově závislých.

Respondent č. 17

Žena 37 let,

poprvé užila pervitin v 17 letech, kdy se k němu dostala díky přátelům, kteří experimentovali s danou látkou. Pervitin z počátku užívala příležitostně, ale časem se dostala k dennímu užívání. Žila u své matky spolu se synem, kterého má také s uživatelem pervitinu.

Díky drogám se dostala do dluhových problémů, musela odejít z bytu. Následovalo stěhování a s tím finanční problémy. Její matka jí pomohla s jiným bydlením, a také ji finančně podporuje. „*Matka mi řekla, že mi pomůže, když začnu na sobě makat.*"

V dnešní době pervitin užívá nepravidelně, ale po jeho užití není schopná téměř týden fungovat. Problém má s vyřizováním dokladů. Sociální dávky si vyřizuje

se zpožděním a stále se točí v dluhovém kruhu. Sama říká: *„Já když si dám, tak sem úplně mimo a nedokážu mluvit s lidmi. Pak už na úřady jdu pozdě a to se bojím, že mi budou nadávat. Prostě to nedávám a nebaví mě takovej život.“* Trestnou činnost nepáchá a myslí si, že lze být drogově závislý a nepáchat ji.

Analýza zjištěných skutečností

Žena poprvé užila drogu s přáteli. Pervitin ji psychicky ničí, ale má strach z abstinence. Pobírá sociální dávky, trestnou činnost nepáchá. Žena si myslí, že lze být závislý a nezabývat se kriminalitou.

Respondent č. 18

Žena 61 let,

závislá je na drogách dlouhá léta. Posledních patnáct let je pouze na pervitinu, který si aplikuje nitrožilně. „*Už si ani nepamatuju, kolik mi bylo, když sem si poprvé dala. Vím, že už to bylo před revolucí. Měla sem možnost zkusit hérák i koks a už to začlo. Devět let sem vegetovala v Praze a skoro deset let v Plzni. Teď sem už skoro deset let kolem Rumburka,“* říká klientka.

Uživatelka děti nemá, tak pomáhá s dětmi mladé uživatelce drog, která děti má. Je pro její děti babičkou. Má již dlouhá léta partnera, který však bývá za drogy často ve vězení. Uživatelka pobírá důchod a viditelně má drogy pod kontrolou. Jde o výjimečnou uživatelku, která sama mladým lidem radí, ať drogy raději vůbec nezkouší.

Na téma vlastní kriminality mluvit nechtěla. Jen na otázku, zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat mi rezolutně odpověděla „*ne*.“

Analýza zjištěných skutečností

Žena si již nepamatuje důvod prvního užití. Dnes již pobírá důchod a pomáhá mladé mamince, která je také uživatelku pervitinu. Dle slov ženy nelze být drogově závislý a nepáchat trestnou činnost.

Respondent č. 19

Muž 30 let,

patří mezi ty, kteří říkají: „Když budu chtít, tak klidně přestanu brát“ Zeptala jsem se, zda již někdy přestal s drogami, tak mi odpověděl, že zatím neměl potřebu. Svou drogovou dráhu započal na základní škole s marihuanou a říká: „*Hulil sem už v devítce. Bylo mi někdy i blbě, ale v partě sme hulili všichni. Po základce sem šel na učňák a vydržel až do pololetí třeťáku. Věděl sem, že zkoušky nedám, tak sem se sbalil a odešel.*“

Klient byl již plnoletý, tak odešel i od rodičů. Sehnal si malý byt a nastoupil do továrny, kde si dobře vydělával. Říká: *„Hulil sem jen o víkendu, aby mě nevyrazili. Občas někdo přišel na kontrolu a dával lízat. Já měl štěstí. Tráva je v těle dlouho, ale mě nekontrolovali. Když mi bylo třiadvacet, tak sem zkusil perník.“*

Pervitin si aplikuje pravidelně. Pět let je již bez práce, ze které odešel na dohodu. „*Začali šíleně buzerovat, tak sem odešel,*“ říká klient. S krádežemi začal po půl roce, kdy odešel ze zaměstnání. Nechtěl přijít o byt, tak se dal do party, která vykrádala auta na parkovištích a vyjížděla krást do Německa. Byl v Německu rok ve výkonu trestu. Když se vrátil, byt již neměl a rodiče se odstěhovali do jižních Čech, kam se mu jít nechtěla.

Přebývá po kamarádech a někdy jde za babičkou, která žije nedaleko jeho působiště. Babička mu dá najíst a může se u ní vykoupat. Zeptala jsem se, proč není u babičky. „*Mám strach, že bych jí doma něco ukrad a to nechci. Je to moc hodná ženská a nikdy mi neublížila,*“ říká. Klient byl na konci rozhovoru pokornější než na počátku. Myslí si, že trestnou činnost páchá každý drogově závislý, ale neví to jistě, protože to nesleduje.

Analýza zjištěných skutečností

Muž si začal aplikovat pervitin, protože byl zaměstnaný a marihuana zůstává v těle déle než pervitin. Bál se odhalení a následného propuštění ze zaměstnání. Díky závislosti na pervitinu zaměstnání dobrovolně opustil a následně, z důvodu nedostatku

finančních prostředků, začal páchat trestnou činnost. O kriminalitě drogově závislých mluvit nechtěl.

Respondent č. 20

Muž 44 let,

než se klient posadil, mi sdělil, že nemá moc času, protože odjíždí. Zeptala jsem se, zda chce se mnou hovořit. Řekl: „J*asně, slíbil sem to, tak to dáme.*“ Poděkovala jsem za dodržení slibu a zahájili jsme rozhovor.

Klient s užíváním drog začal v době, kdy byl ve druhém ročníku odborné školy se staršími kamarády. Jako první drogu užil pervitin a jde o drogu, kterou si aplikuje dodnes. Jde o uživatele, který má nemocné srdce a již kolabuje. Na ulici šel z vlastní vůle. „*Máma byla nešťastná, když se dozvěděla, že fetuju. To sem v tom byl až po uši. Pořád brečela a já se na to nemoh dívat,*“ říká klient s lítostivým pohledem.

S kriminalitou klient začal krátce po tom, co odešel na ulici. Bydlel u kamarádů a společně kradli vše, co se dalo zpeněžit. Ve výkonu trestu byl třikrát.

Jde o uživatele, který má nemocné srdce. „*Doktoři mě v base dávali léky, ale mám jít na voperaci a to se bojím,*“ říká klient. Musel by léčit a to prý nejde, protože by léčbu nedodržoval.

Klient dochází na Úřad práce a pobírá životní minimum. Na dotaz, zda je klient v kontaktu s někým z rodiny mi řekl, že s matkou, za kterou pravidelně chodí. Když jsem položila otázku, zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat, tak se pousmál a řekl: „*Už musím jít*“ a odešel.

Analýza zjištěných skutečností

Muž si poprvé aplikoval pervitin na střední škole se staršími kamarády. S pácháním trestné činnosti začal v době, kdy začal užívat pervitin. Za páchání trestné činnosti byl odsouzen. Zda lze být závislý a trestnou činnost nepáchat jsem se od muže nedozvěděla, protože mi neodpověděl a s úsměvem odešel.

Respondent č. 21

Žena 29 let,

„*Já moc nefetuju, abyste si nemyslela,*“ byla první věta, kterou klientka řekla hned, jak se posadila. Řekla jsem jí, že s ní nechci vést rozhovor, abych ji soudila, ale aby mi odpověděla na otázky, které mám připraveny na základě dotazníku. Přečetla si je a řekla: „*Dobrý.*“

Klientka poprvé užila drogu ve dvaadvaceti letech. Zemřel jí tatínek, který ji měl již od mala v péči. Kamarád ji nabídl pervitin se slovy: *„Budeš v pohodě a nebudeš se trápit.*“ Měla obavu ze závislosti, znala závislé lidi ve svém okolí, ale věřila, že když si dá jen na „uvolnění“, tak nebude problém.

Zeptala jsem se, jak jí bylo, zda pervitin splnil její očekávání. Řekla: „*Plnil, to si pište, ale víc než sem si myslela. Ze začátku sem měla tak dvakrát tejdně a brala sem jen nosem. Fakt mi to pomáhalo. Jenže sem nepočítala s tím, že do toho takle spadnu. Když si vzpomenu na tátu, tak bulim, omlouvám se mu, ale pak si dám a zas sem happy.*“

První trestní čin spáchala ve čtyřiadvaceti letech. Odešla ze zaměstnání, protože se jí tam nelíbilo a měla přislíbené místo v jiné firmě. Když však do nového zaměstnání chtěla nastoupit, tak tam již věděli, že je na „drogách“ a přijata nebyla. „*Byla sem bez peněz, tak sem šlapala, ale pak mě kámoška vzala na kšeft do bordelu. Bylo to taky hnusný, ale za dobrý prachy. Sem tam dodnes, a beru každej den. Kdybych neměla dávku, tak bych tam ani nešla,*“ byla slova klientky. Z rodiny již žije jen teta, ale s tou se nestýká. Na mou poslední otázku odpověděla: „N*ekradu, bordel je ofiko a o jinejch nic nevím, to de mimo mě.*“

Analýza zjištěných skutečností

Žena poprvé užila pervitin na doporučení přátel, když jí zemřel tatínek a ona tuto skutečnost velice těžce nesla. Brzy se stala pravidelnou uživatelkou, opustila zaměstnání a živila se prostitucí. Dnes pracuje v nočním baru, trestnou činnost nepáchá. O drogově závislých neví, zda všichni trestnou činnost páchají.

Respodent č. 22

Muž 25 let,

pochází z devíti dětí. Od svých deseti let rostl ve Výchovném ústavu. Říká: „*Byl sem problémové dítě. Já a o rok starší brácha sme byli v pasťáku. Dvě mladší ségry byly v děcáku, ale asi po třech letech, už si to nepamatuju, se vrátily domů.*“

Klient byl ve výchovném ústavu do osmnácti let a vyučil se zahradníkem. Když opustil ústav, tak se vrátil do původní rodiny, kde byly velice špatné podmínky. Opustil domov do půl roku a započal dráhu bezdomovce. S marihuanou měl zkušenost již z ústavu, s pervitinem začal, když odešel na ulici. „*Nejdřív sem bral nosem, ale už dlouho si šlehám. Sem rozpíchanej jak cedník, ale pořád je mi po dávce dobře,*“ říká klient.

S kriminalitou začal již jako dítě předškolního věku. Byl často odhalen prodavačkou, ale protože se ve většině případech jednalo o jídlo, tak se tyto činy nikde neprojednávali. V deseti letech nechodil do školy a kradl s partou vše, co se dalo prodat. Na základě těchto činů byl odebrán z rodiny a dán do výchovného ústavu. Po návratu a následném odchodu z domova se opět vrátil k trestné činnosti. „*Hlavně sme kradli v Německu. Jednou mě chytili, když sme kradli auto a rok sem si tam odseděl. Teď si dávám většího bacha,*“říká. S rodinou se stýká sporadicky. Občas přinese rodičům nějaké peníze, ale bydlí po kamarádech. Sociální dávky nepobírá a nezná drogově závislého, který trestnou činnost nepáchá.

Analýza zjištěných skutečností

Muž rostl ve Výchovném ústavu. V osmnácti se vrátil do nefunkční rodiny. Marihuanu začal kouřit již v ústavu na Základní škole a s aplikací pervitinu začal v době, kdy byl bez domova. S kriminalitou začal již jako dítě. Jako drogově závislý páchá trestnou činnost dodnes. Nejčastěji páchá trestnou činnost v zahraničí. A myslí si, že každý drogově závislý jedinec páchá trestnou činnost.

Respondent č. 23

Žena 22 let,

s drogami přišla do styku v době, kdy si našla přítele, který byl závislý na pervitinu. V době první aplikace bylo klientce devatenáct let. Říká: „*Byla jsem blbá a zamilovaná. Chtěl po mě, abych s ním vyrážela do Německa na krádeže. Já se moc bála, tak mě přesvědčil, abych si od něj nechala dát dávku, pak se nebudu bát*.“

Klientka byla pod vlivem, jen když s přítelem jeli páchat trestnou činnost. Bydlela s přítelem, ale za rodiči chodila každý týden. Maminka poznala, že se něco děje, ale klientka ji přesvědčila, že je vše v pořádku. Téměř po roce si otec s klientkou promluvil a ona se mu přiznala. „*Měla jsem strach, že rodiče budou nadávat a klást si podmínky. Já už přítele zas tak moc nemilovala, ale bála jsem se ho opustit,*“ řekla otci, který ji nabídl pomoc.

Klientka souhlasila s léčbou a přes kontaktní centrum si domluvila léčbu v terapeutické komunitě. V dnešní době je klientka v doléčovacím programu, pracuje a vrací se do běžného života. „*Ráda bych na minulost zapomněla, ale zatím mě to stále straší. Období svý trestný činnosti mám doufám za sebou a už nikdy bych se k tomu vracet nechtěla,*“ říká se slzami v očích klientka a dodává: „*Nestýkám se už se závislými, ale ty které sem znala, tak kradli všichni*.“

Analýza zjištěných skutečností

Ženu k pervitinu přivedl přítel, který byl drogově závislý, a ona se zamilovala. Díky přístupu rodičů, kteří ji neodmítli ani v době, kdy se stala závislou, tak se nad sebou zamyslela, rozešla s přítelem a nastoupila do léčby. K trestné činnosti mi řekla, že nezná žádného závislého, který by ji nepáchal.

Respondent č. 24

Muž 27 let,

s drogami začal experimentovat již na základní škole. „*Přesně si nepamatuji v jaký třídě to bylo, ale bylo to na lyžáku. S klukama ze třídy jsem poprvé zahulil trávu a proč si nepamutuju, tenkrát jsme na chatce chlastali, tak asi proto*.“ S užíváním marihuany pokračuje od té doby dodnes.

Po ukončení základní školy nastoupil na střední odborné učiliště jako autoklempíř. „*Když jsem byl ve druháku, tak mě kámoš seznámil s frajerem, co žil s jeho ségrou. Nejdřív jsem jim občas pomohl něco rozebrat, uklidit nebo tak. Jednou mi nabídl, jestli jim večer nepomůžu rozebrat auto, že dostanu prachy hned na ruku. Když jsme večer rozebírali to auto, tak si ještě s jedním týpkem narýsovali lajny perníku a mě taky. No abych nebyl za sraba, tak sem si dal a moc se mi to líbilo*."

Pervitin, na kterém je klient dnes závislý, užívá pravidelně asi šest let. Jeho trestní minulost není velká. Pokud opomeneme nějaké drobné výtržnosti v opilosti, tak závažný trestný čin, který spáchal, bylo domácí násilí. „*Bydlel sem s holkou a jejím dvouletým klukem. Ona taky brala, jinak bysme se asi ani nepoznali.*" Klienta jeho vlastní věta velice pobavila. „*No, já chodil normálně do práce a ona se válela doma, tahala si domu frajery a bůh ví koho, a tak jsme se dost hádali. Nejhustější to bylo, když nebyl perník. No a to takhle jednou zase nebylo a já na dojezdu po práci přišel domu s vědomím, že nic není a ona byla sjetá a tvrdila, že nic neměla, tak dlouho mě krmila, až mi praskly nervy a dostala bitku. No a vona mě udala. Tenkrát sem dostal jen pokutu, ale když mě schválně asi za měsíc vyprovokovala znova, až dostala bitku, tak to už sem musel k soudu a dostal zákaz přiblížení a prospěšky.*" Zeptala jsem se klienta, co bylo hlavním důvodem hádek s přítelkyní. Říká: „*No hlavně když nebyl perník, anebo když ho bylo moc. Kdyby sme nefetovali, tak bylo asi všechno jinak*."

Klient je evidovaný na Úřadu práce. Živí se pácháním trestné činnosti v zahraničí. S rodinou je v kontaktu, ale díky jeho závislosti, vztahy nejsou moc dobré a to hlavně s otcem. Více se o rodině klient bavit nechtěl. Na otázku, zda si myslí, že jde být drogově závislý a přitom nepáchat trestnou činnost odpověděl: „*Ano, já myslím, že jde všechno.*"

Analýza zjištěných skutečností

Muž začal kouřením marihuany a následně přešel na pervitin. V dnešní době nepracuje, je evidovaný na ÚP. Byl podmínečně odsouzen za ublížení na zdraví. Ač sám trestnou činnost páchá, tak si myslí, že je možné být závislý a vést beztrestný život.

Respondent č 25

Muž 24 let,

je tři roky závislý na pervitinu, který poprvé vyzkoušel v devatenácti letech na diskotéce, kde hlídal u vstupu s pár kamarády z posilovny. Říká: „*Dřívější zkušenosti s drogami nemám, kromě pár zakázaných látek na podporu růstu svalů při cvičení, jsem se drogám úspěšně vyhýbal.*“

Důvodem prvního užití touha po poznání. „*Když jsem tenkrát hlídal na tom vstupu místní diskošky, tak tam s námi hlídal i jeden dealer. Tenkrát jsem ještě nevěděl, co dělá, jak že prodává. Bavili jsme se o největších bitkách, co jsme kdy zažili, kdo vyhrál a hlavně jestli se báli. No, a když přišlo na strach tak povídá, že má proti strachu skvělej lék. Chvilku jsme se o tom bavili a on mi nabídnul, jestli to nechci vyzkoušet. Ani nevím proč, ale souhlasil jsem. Tenkrát mi z toho nebylo moc dobře, co si tak matně vzpomínám.*“

Klient ze začátku pervitin užíval jen sporadicky a to hlavně při práci jako vyhazovač. Užívání se postupem času vystupňovalo, až k závislosti.

Na otázku, týkající se trestné činnosti mi řekl: „*Ano spáchal, kradl jsem auta v Německu a Rakousku, kde mě chytili, a čeká mě soud a nejspíš půjdu sedět.“ Štve mě, že asi pudu sedět, ale nelituju. Auta sou jistý prachy a taky adrenalin při samotných krádežích a perník je super lék proti strachu.*“

Klient je nezaměstnaný a nepobírá žádné sociální dávky. Kontakty s rodinou vůbec neudržuje. Myslíte si, že lze být drogově závislý a trestnou činnost nepáchat? *„Ne, nikoho takovýho neznám!“* byla poslední klientova odpověď.

Analýza zjištěných skutečností

Muže k prvním užití pervitinu vedla touha poznání, kdy chtěl zjistit jeho sílu. Během tří let se na této droze stal závislý. Trestnou činnost započal krádežemi aut, pro jistý zisk. Vždy byl pod vlivem drogy. Nyní čeká na soud a nezná závislého člověka, který by trestnou činnost nepáchal.

Respondent č. 26

Žena 26 let,

s drogami se setkala již na základní škole. *„Táta se mi zabil na motorce, když mi bylo necelých šest let a zůstala jsem jen s mámou, která se po tátově smrti nedokázala postarat ani sama o sebe natož o mě. Začala pít a já skončila po nějaké době u babičky, to mi bylo asi 8 let. Už tenkrát jsem byla spíš dítě ulice, takže jsem se v nové škole chytila těch největších grázlů, které jsem tam poznala. Babička mi nic nezakazovala, když si na mě nikdo nestěžoval a nebyl žádný jiný problém, tak jsem si už tenkrát mohla dělat, co jsem chtěla. Takže jsem začala kouřit a občas jsem se i napila alkoholu. Tenkrát mi mohlo být asi dvanáct, ale připadala jsem si děsně dospělá.*“ Netrvalo dlouho a klientka začala kouřit marihuanu, kterou ji nabídli kamarádi. Začala mít problémy ve škole, hlavně s docházkou. Nastaly i neshody doma s babičkou.

Když byla v osmé třídě, tak už v podstatě vůbec nebydlela doma, ale u svého o let staršího přítele. „*S babičkou jsem se v té době už moc nebavila, stejně mi buď za něco nadávala, anebo se těšila na to, až konečně odejdu, a ona se mě zbaví. Když jsem byla v devítce, tak jsem si našla novýho kluka, kterej tenkrát už byl na perníku. Já to věděla, ale vůbec mi to nevadilo, ba naopak spíš se mi líbilo, že je takovej rebel. Hned jsem s ním začala brát a asi tak po půl roce jsem si začala střílet a od té doby jsem asi závislák.*“

Klientka již jako nezletilá vykrádala s kamarády sklepy, chaty v zahrádkářských kolonií a to převážně z nudy. Díky jejímu nízkému věku za tyto skutky nebyla souzena. Po vypěstování závislosti na pervitinu začala s přítelem krást v obchodních centrech. Říká: „*Potřebovali jsme prachy na fet, do práce jsme jít nemohli, tak nám nic jiného nezbývalo. Kradli jsme vše, co se dalo prodat.*“

V dnešní době si klientka vydělává na drogy a živobytí prostitucí. Žádné dávky nepobírá a myslí si, že nelze být drogově závislý a přitom trestnou činnost nepáchat.

Analýza zjištěných skutečností

Žena začala již na základní škole marihuanou. Jako důvod svého chování uvádí selhání matky a nezvládání výchovy babičkou. Velice brzy opustila domov a žila

s drogově závislým přítelem, který ji přivedl k pervitinu a následně k páchání trestné činnosti. Na drogy si vydělává krádežemi a prostitucí dodnes. Nezná žádného závislého, který by trestnou činnost nepáchal.

Respondent č. 27

Muž 22 let,

je závislý na pervitinu, který užívá nitrožilně již od svých šestnácti let „*Nejprve jsem s kámošema skoušel trávu, ale po tý mi bývalo dost často špatně, tak jsem toho zase rychle nechal. To mi mohlo být něco kolem čtrnácti. Pak sem párkrát vyzkoušel LSD a koule, a to hlavně na různých festivalech, kde se toho dá sehnat plno. Když sme právě byli na jednom třídenním fesťáku, tak se k nám přidal bratr jednoho z kámošů, a ten mě seznámil s pervitinem. Byl sem tenkrát trochu opilej a hlavně unavenej, tak už si přesně nepamatuju, proč sem si tenkrát dal. Vůbec nevím, jak to začalo.*“ Od té doby klient užívá pervitin pravidelně. Po půl roce užívání nosem přešel na nitrožilní užívání. Jak sám říká: *„Je to lepší zážitek.*“

Když klienta na konci druhého ročníku vyhodili ze školy, tak utekl z domova a od té doby žije na ulici nebo po různých squattech. S rodinou se nestýká. *„Vůbec nevím co s nima je,“* říká. Dodává: *„Oni bydlej až u Písku a já sem tady na Severu.*“ Na živobytí si vydělává hlavně krádežemi v chatkách a garážích, jak u nás, tak i v sousedním Německu. „*Kradu, abych měl na jídlo a hlavně na drogy“* a s úsměvem dodává: „*Mám štěstí, ještě mě nechytili. Namále jsem už párkrát měl. Jednou mě chytili na cizí zahradě, ale dostal jsem jen po tlamě a nic víc.*“

Na otázku, zda lze být drogově závislý a přitom trestnou činnost nepáchat klient říká: „*Určitě nejde, všichni co berou tak kradou.“*

Analýza zjištěných skutečností

Muž začal nejdříve kouřit marihuanu, zkusil i jiné látky, ale brzy přešel na pervitin, který si aplikoval už jako mladiství. Finanční prostředky na živobytí a drogy si obstarává hlavně krádežemi. Klient tvrdí, že všichni drogově závislí páchají trestnou činnost.

Respondent č. 28

Muž 22 let,

žil se svou matkou a dvěma mladšími bratry. Otec je opustil, když klientovi bylo sedm let a nejmladšímu bratrovi byl jeden rok. „*Otec s matkou nebyli manželé, tak si táta asi myslel, že se klidně může sbalit a jít pryč. Do mejch třinácti se o něm ani nikdo nebavil. Máma mě v tý době dala k babče, protože nás tři kluky nezvládala. Ve škole sem dělal já i brácha průsery. Až od babči sem se o tátovi něco dozvěděl, a taky to, že bydlí v Anglii,“* říká klient. U babičky se neměl klient špatně, ale ani ta jeho výchovu nezvládala.

Klient se v patnácti letech začal poflakovat. Do školy nechodil a chytil se starších, drogově zkušených mladíků. Říká: „*Byl sem rád, že mě vzali mezi sebe, a protože všichni už byli na pervitinu, tak sem se vlastně jen přidal. Z domova sem odešel, ale když sem se balil, tak sem vzal i věci, které které byly babči. Byla ve špitále, tak to neviděla.*“ Zeptala jsem se, zda mi může říct, co babičce vzal. Řekl: „*Všechny šperky, televizi a další věci, ty ale už neměly takovou hodnotu.“ To už mi bylo sedmnáct, a jak to šlo, tak sjetej.*“

Zeptala jsem se, jestli cítil lítost, když babiččiny věci bral. „*Bylo mi to asi jedno. Nevím, moc si toho nepamatuju. To sem už ve fetu lítal na plný pecky.*“ Klient se rozplakal a říká: *„K babičce sem se už nevrátil, nikdy nevrátil a do půl roku umřela.*“ Nabídla jsem klientovi vodu, kterou s chutí vypil. Zeptala jsem se, zda je schopen ještě si povídat. Kývl, že ano. Na pohřeb babičce šel a tam také viděl po dlouhé době svého otce. „*Tenkrát sem s ním nemluvil. Byl sem naštvanej. Teď už si voláme. Táta mi občas pošle peníze a tam to končí.*“ Z rodiny se klient stýká jen s bratrem.

Již dvakrát si zařídil léčbu, ale ani jednou do ní nenastoupil. Dávky žádné nepobírá a peníze získává pouze z páchání trestné činnosti. „*Chvíli sem byl na ubytovně, to sem bral sociálku, ale kvůli fetu mě vyrazili. Teď se vyspím jen tam, kam mě pustí a jinak venku*“ říká klient. Klient se opět rozplakal a poprosil mě o ukončení rozhovoru. Souhlasila jsem a on hned odešel.

Analýza zjištěných skutečností

Muže k pervitinu přivedli starší kamarádi. Žil u babičky, kterou vykradl, když byla v nemocnici. Žije na ulici a po kamarádech. Příjem žádný nemá. Na drogy a stravu získává prostředky z kriminální činnosti. Muž se při vzpomínání na babičku rozplakal a přál si rozhovor ukončit. Jeho názor na otázku týkající se vztahu závislosti na kriminalitu jsem se nedozvěděla.

Respondent č. 29

Žena 35 let,

je klientkou, která s drogami bojuje již od puberty. Přátelila se s lidmi, kteří užívali pervitin a ona chtěla být jako oni. Žila s matkou, bratrem a nevlastním otcem, o kterém říká: „*Je to moc hodný. Vždy se o mě a o bráchu staral, a mámu má rád.*“

Klientka, přes veškeré problémy, bydlela s rodiči až do doby, kdy poprvé otěhotněla. Pervitin brala i v období těhotenství.

Dcera se jí narodila předčasně a s velice nízkou porodní váhou. V porodnici byla s dcerou dva měsíce a říká: „*To byly po dlouhý době dva měsíce, kdy sem nebrala.*“ Po propuštění z nemocnice měla připravený malý byteček, který ji rodiče s podporou města, zajistili.

Klientka měla dohled sociálních pracovnic, které jí pomáhaly se zajištěním potřeb dítěte. Pravidelně musela docházet na screeningové testy. „*Byla sem asi devětkrát a pak už ne. Slíbila sem, že brát nebudu, protože nechci přijít o dceru,* “říká klientka.

Zeptala jsem se, jak dlouho vydržela slib dodržet. Řekla: „ *Na drogy sem nešáhla asi půl roku. Chodila ke mě paní ze socky a vše bylo dobrý do doby, než sem šla na návštěvu, abych jim ukázala malou a oni si zrovna šlehali. Já myslela, že sem z toho venku, ale ta chuť byla šílená. Pořád sem si říkala, že to vydržím, ale nedala sem to.“*

Klientka opět spadla do drogového kolotoče. Přestala docházet na sociální odbor, nevyřizovala si dokumenty důležité k dávkám a přestala platit nájem. Tím, že byt byl městský, brzy byl její problém odhalen. Protože měla strach, že přijde o dceru, tak

přistoupila na léčbu v jediné komunitě v republice, kde se mohou léčit matky a mít u sebe děti.

Do léčby nastoupila, ale po dvou měsících na vlastní žádost komunitu opustila. V komunitě byla po roce ještě jednou, ale opět předčasně léčbu ukončila. O byt, díky zadlužení, přišla. Rodiče jí pomáhali, ale jen omezeně. Dohlíželi na to, aby hlavně vnučka nestrádala. Klientce bylo nabídnuto bydlení v Azylovém domě. V té době se seznámila s mužem, se kterým si sehnala nové bydlení a mají spolu dítě. Říká: „*Mám bezvadnýho chlapa. Pracuje a o děti se stará. Já musím chodit nárazově na testy, ale nevadí mi to.*“

Klientka nyní pobírá peněžitou pomoc v mateřství. Na dotaz týkající se trestné činnosti mi klientka řekla: „*Šlapání je asi trestný, že jo? Šlapala sem, aby byly peníze a někdy sem ukradla jídlo v obchoďáku, ale teď už žiju normálně a myslím si, že každej feťák krade.“*

Analýza zjištěných skutečností

Žena s drogami začala v pubertě, protože chtěla zapadnout mezi starší kamarády. Otěhotněla s mužem, který byl také drogově závislý a pervitin užívala i v době těhotenství. Živila se a na drogy si vydělávala prostitucí. Nyní žije spořádaný život a myslí si, že každý drogově závislý páchá trestnou činnost.

Respondent č. 30

Muž 36 let,

závislý na pervitinu od svých 22 let. „*Jako mladej kluk sem s kámošema chodil hlavně do hospod, takže jsem trochu ulít na chlastu. To mi mohlo být něco kolem osmnácti. Vzpomínám si, že sem už dělal na stavbě, takže jsem měl už po učňáku. Když mi bylo asi dvacet, tak sem už hodně chlastal. Došlo to tak daleko, že sem už každej den přišel na šrot do práce na stavbu, kde jsem pracoval jako přidavač. Jednou sem přišel tak trochu zlitej a bylo mi tenkrát dost blbě. Jeden kolega ze stavby mi nabídl, že mi na to něco dá, a tak jsem poprvé ochutnal pervitin.*“

Klient od té doby užíval pervitin jen občas, a to hlavně v době, kdy byl hodně opilý a potřeboval trochu, jak on sám říká „napravit“. Říká: „*Je zajímavý, že čím víc*

sem bral, tím míň sem chlastal. Nejdřív sem nemohl odejít do práce, než sem nevypil, alespoň jedno pivo, pak sem nemohl jít do práce bez pervitinu. Přestal sem pít a už jen fetoval."

Klient od samého začátku užívá pervitin nitrožilně. „*Mám přeraženou a posunutou nosní přepážku, tak nemůžu pořádně nic šňupat. Poprvé mi to ten kolega aplikoval injekcí, tak sem si myslel, že se to ani jinak nebere,"* říká klient.

První trestní čin klient spáchal ve 23 letech. „*Vykradli sme ještě s jedním maringotku s nářadím na stavbě, kde sem pracoval. Prasklo to a kromě padáka sem dostal u soudu prospěšky,*" říká klient. K páchání trestné činnosti klienta přivedla potřeba finančních prostředků. Říká: „*Byl sem bez práce a prachy nutně potřeboval jak nachlast, tak na perník.*" Klient od té doby již legálně nikdy nepracoval. Postupem času přišel o všechno. Byt, své osobní věci a v neposlední řadě i rodinu, se kterou se už několik let vůbec nestýká. Nepobírá žádné sociální dávky. Stále páchá hlavně majetkovou trestní činnost, za kterou byl již dvakrát ve výkonu trestu.

Dodává s úsměvem: „*Kradu, abych měl na jídlo, na jídlo do žil!*" „*Myslíte tím, abyste měl na drogy?*" zeptala jsem se. *„Ano myslím.*" a dále se na toto téma nechtěl klient bavit. K poslední otázce řekl: „*Není možný bejt závislej a žádnou trestnou činnost nepáchat, kdo říká vopak, tak kecá.*"

Analýza zjištěných skutečností

Muž je uživatelem pervitinu, kterému byl nabídnut pervitin od kamaráda, aby byl schopný po alkoholovém opojení nastoupit do zaměstnání. Časem ubývala chuť na alkohol, ale stupňoval se požitek z pervitinu. Přišel o práci a započal se živit krádežemi. Muž je přesvědčen, že každý drogově závislý páchá trestnou činnost.

Autorka uvádí dvě autentické kasuistiky z Terapeutické komunity Fides v Bílé Vodě na Jesenicku. Osobní údaje jsou změněny.

Klient A

Mladík ve věku devatenácti let, jako malý chlapec žil se svou mladší sestrou a matkou, která byla závislá na alkoholu. Kdo byl jeho otec, nevěděl a nevěděla to ani jeho matka. Jiné příbuzné neměli, jelikož matka byla z Dětského domova.

Z útlého dětství si toho mladík moc nepamatoval, jen to, že se často stěhovali a ještě častěji neměli co jíst. Když mu bylo o pár let víc, něco kolem pěti let, tak již se musel starat nejen sám o sebe, ale také o svou o dva roky mladší setru. Matka je často nechávala samotné doma a to dokonce i několik dní. Také si matka domů vodila, ze svých alkoholových cest, různé muže. Někteří zůstali jen jeden den, někteří o trochu déle, ale všechny spojoval alkoholový odér, který je obklopoval.

Když mu bylo šest let a měl nastoupit na základní školu, tak se o něj a sestru začala zajímat OSPOD. Díky tomu se o ně matka začala více starat a dokonce na určitý čas přestala pít. Sám mladík o tomto období mluví jako o nejkrásnějším čase jeho dětství. V tomto čase si matka našla přítele, který byl za dosavadní mladíkův život jediným chlapem, co za něco stál. Když bylo mladíkovi dvanáct nebo třináct let, tak se s jeho matkou rozešel dosavadní přítel. Matka tuto skutečnost psychicky nezvládla a začala znovu pít. Přestala se o děti opět starat a vrátila se ke svému starému způsobu života.

Mladík se začal toulat pozdě do noci s kamarády a začal experimentovat s lehkými drogami a alkoholem. Chodit za školu, a když do ní přišel, tak spal na lavici. Po nějakém čase, zhruba když končil devátou třídu, si pro něj a jeho sestru přišla pracovnice OSPOD. Jelikož se mladík v tu dobu doma již moc nezdržoval, tak si odvedli jen jeho mladší sestru. Když se to mladík dozvěděl, tak si sbalil své věci a nadobro se odstěhoval od matky. Bydlel po kamarádech nebo na ulici, na které se živil, jak se dalo. Hlavně prodejem lehkých drog a drobnými krádežemi. To mu bylo něco málo přes patnáct let.

Jednou, když se s pár kluky chystali, že vykradou nějaké sklepy, tak jeden z nich vytáhl pytlík s pervitinem a nabídl mladíkovi, zda si dá s ním, že jim kradení půjde mnohem líp. Nejdřív nechtěl, ale jelikož ho ostatní kamarádi nabádali, ať si dá, že je to „fakt super“, tak se nechal přemluvit a poprvé v životě vyzkoušel tvrdou drogu. Během tří let se z pervitinu stala ze záliby nutnost a tedy závislost. Mladík ani sám už neví, kdy přešel ze šňupání na intravenózní aplikaci, ale prý to bylo celkem brzy po prvním užití pervitinu. S větší spotřebou drog, přišly ruku v ruce i větší krádeže.

Z vykrádání sklepů a kradení kol, přešel mladík postupem času až k vykrádání obchodů, jak v Česku, tak hlavně v sousedním Německu. Nejen, že vykrádali zaparkované vozy, ale kradli i auta celá. Při jedné takové akci byl v jednom kradeném voze chycen policií. Jelikož už měl několik různých záznamů z minulosti, tak putoval rovnou do vazby. Ve vazbě strávil několik týdnů, a nejen díky vystřízlivění a strachu z vězení, ale hlavně na radu svého právního zástupce, se sám rozhodl, že podstoupí protidrogovou léčbu. Díky nastoupení do TK Bílá Voda, dostal u soudu podmínku, a jak on sám říká, možnost zase jednou žít normální život bez drog a krádeží.

Klient B

V tomto případě se jedná o mladíka ve věku 24 let, který byl vystudovaný a vzdělaný. Sešli jsme se v komunitě s jeho rodiči a ti říkali, že byl bezproblémový. Jeho maminka o něm mluvila jako o „*ňuňánkovi.*“

Klient byl jedináček a tudíž jako malé dítě rozmazlovaný a to hlavně ze strany matky. I když byl rozmazlený, tak byl na druhou stranu vzorný a celkem chytrý a bystrý žák.

Základní školou prošel s výbornými výsledky, tak měl na střední školu dveře otevřené. Jelikož si vybral školu u nich ve městě tak nemusel nikam na internát a mohl si dál vést svůj rozmazlený život u rodičů.

Hned po střední škole nastoupil na lukrativní pracovní místo v luxusním hotelu, kde si vydělával. Na právě dostudovaného absolventa měl celkem dost peněz. Práce ho bavila a navíc mu šla od ruky, tak peněz přibývalo. Díky práci si našel i nové přátele, se kterými začal chodit na různé zábavy a diskotéky.

Koupil si auto, a jelikož ho jeho matka celkem hlídala a zajímala se o to, kam chodí a hlavně s kým, což mu dost vadilo, tak si koupil vlastní by. Byt si koupil hlavně proto, aby si mohl dělat, co chce. Nějaký čas bylo vše v pořádku a nikde nebyl žádný problém, když jednou šel po práci s pár lidmi do baru, a chtěl jít po jednom pivu domů, protože byl z práce dost unavený, jeden z kolegů vytáhl psaníčko a řekl mu: „P*ojď se mnou na záchod, já ti na to něco dám a bude ti fajn.*“ Nejprve nechtěl, ale únava spojená se zvědavostí ho nakonec přemohly a on se nechal přemluvit.

Tím, že měl dost peněz, tak si života užíval a v té době propadl drogám. Jako téměř každý uživatel si myslí, že zvládne svou závislost, tak i tento mladík se mýlil. Kvůli drogám přišel o vše.

O práci přišel díky absencím a následně přišel i o byt. Zůstal na ulici a začal páchat trestnou činnost. Rodiče ho přijali domů, ale s podmínkou, že se okamžitě začne léčit. Mladík na tuto podmínku přistoupil a do komunity nastoupil na nejdelší možnou dobu.

Kazuistiky, se kterými jsem se měla možnost seznámit, měly téměř stejnou podstatu. „Nic neměli, o vše přišli, kradli, páchali trestnou činnost.“

3.8 Shrnutí

Z výše uvedených rozhovorů a kazuistik vyplývá, že drogová závislost je jednou z příčin kriminální činnosti. Důvodem páchání kriminality je, že většina drogově závislých je bez pracovního poměru a jiných oficiálních příjmů.

Z rozhovorů se ženami vyplývá, že ve většině případech byla jejich první aplikace provedena drogově závislým přítelem. Také stojí za povšimnutí, že téměř polovina dotazovaných respondentů započala svou drogovou cestu marihuanou, ze které následně přešli na pervitin. V otázce, zda lze být drogově závislý a trestnou činnost nepáchat odpověděli respondenti ve dvou případech neutrálně. Nedokázali se přiklonit ani k jedné straně. V pěti případech se respondenti nechtěli k dané otázce vyjádřit. Čtyři byli přesvědčeni, že lze drogově závislý být a trestnou činnost nepáchat. V šestnácti případech respondenti odpověděli, že trestná činnost k drogové závislosti patří. Klienti

se různili i v emočních projevech v přístupu dotazování. Někteří k rozhovoru přistupovali s klidem a úsměvem, jiní vykazovali známky studu, obav a smutku.

To, že kriminalita je fenomén, který je s drogovou závislosti spjat, vyplynulo z rozhovorů s oslovenými respondenty Kontaktního centra v Rumburku. Je však pravdou, že právě kriminalita a strach z odsouzení za páchání trestných činů, vede drogově závislé k tomu, aby svůj styl života změnili a využili možnosti léčby.

3.9 Diskuze

Nejen samotné drogy, ale i drogová trestná činnost je v dnešní době chápána za velmi závažnou. Tím, že dostupnost drog je téměř neomezena, tak nebezpečí prochází širokým spektrem populace. Drogy ohrožují nejen samotné jedince, ale ničí celé rodiny a následně ohrožuje celou společnost.

Lidé vědí, že jsou drogy likvidující. Preventivní programy na školách a internet dává všem možnosti informací, které je seznámí s drogami včetně riziky a následků. Jak vyplývá ze statistik, tak se drogová scéna nijak zvlášť nemění. V médiích se dozvídáme o odhalených varnách pervitinu a plantážích marihuany, ale stále jsou velká množství drog na trhu. K již stávajícím uživatelům přibývají další, kteří propadli drogové závislosti.

Nepřijatelné jsou pro autorku diskuze o legalizaci marihuany. Legislativa by měla být upravena pro lidi, kteří využívají marihuanu k léčebným účelům. Lékař by vypsal recept a marihuana by byla vydána v lékárně. Usuzuji, že komplexní legalizace by nebyla ku prospěch, spíše naopak.

Největší důraz klade autorka na média, která oslovují největší počet mladých lidí. Medializace psychiatrických ústavů, ve kterých dožívají lidé s alkoholovou či toxickou demencí, by jistě od návykových látek mladé lidi odradila. Za odstrašující, ale účinné lze vidět děti, které se díky drogově závislým rodičům, neměly šanci narodit se zdravé.

3.10 Doporučení

Autorka doporučuje v rámci prevence besedy v nízkoprahových zařízeních a se žáky základních a středních škol. Ve většině školách již fungují, v rámci prevence, protidrogové programy, kdy mají žáci povinné přednášky zabývající se drogovou problematikou.

Již slovo „přednáška“ zní žákům nepříjemně a představují si pod tímto pojmem nudné sezení v aule školy. Pojem beseda nebo jednoduchý „pokec“ po třídách je pro žáky přijatelný.

Žáci se ve své třídě cítí lépe, stud brzy odpadne. Při besedě je dobré vyprávět žákům případy z praxe, se kterými se přednášející setkal. Příběhy drogově závislých žáky zaujmou, zamyslí se nad nimi a následně na ně reagují, diskutují a začnou se zabývat závažnosti problému. Při komorní besedě lze i z pohledů žáků zjistit, zda chce žák požádat o informaci, ale stydí se zeptat.

Při přednášce konající se hromadně, například pro druhý stupeň základní školy, se sotva přednášející dočká veliké diskuze a otázek od žáků k danému tématu.

Bylo vhodné realizovat besedy o drogové problematice pro rodiče, aby věděli, jak postupovat a kam se obrátit, mají-li podezření, že jejich potomek užívá návykové látky. Autorka také doporučuje besedy pro seniory, aby věděli, jak se mají chovat a následně postupovat, když je začne navštěvovat jejich drogově závislý příbuzný.

4 Závěr

Zadáním bakalářské práce byla drogová závislost jednou z příčin páchání trestné činnosti. K tomuto tématu mne přivedla praxe s drogově závislými lidmi. Mým záměrem bylo upozornit na nebezpečí a následné důsledky užívání návykových látek u mladých lidí.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat důvody, které vedou drogově závislé jedince ke kriminální činnosti.

Teoretická část bakalářské práce byla zaměřena na vysvětlení základních pojmů drogové problematiky, dále na klasifikaci, členění a popisu následných rizik včetně prevence, která je jedním z nejdůležitějších nástrojů dané problematiky.

Empirická část zahrnuje rozhovory s respondenty Kontaktního a poradenského centra White Light v Rumburku včetně vyhodnocení jejich postojů k dotazované problematice. Dále doporučení, která by mohla napomoci ke snižování počtu drogově závislých lidí.

Drogově závislí lidé jsou považováni za ty, kteří si svůj problém zavinili sami a dle daných společenských norem jsou odsouváni na okraj společnosti. Zamyslet se nad problémem donutí společnost v momentě, kdy se dotkne drogový problém jeho vlastní rodiny nebo blízkého okolí. To je moment, kdy si člověk uvědomí, že to může být problém každého z nás.

Dostupnost návykových látek pro mladé lidi je až děsivě jednoduchá. Pro začátek stačí i menší finanční obnos, aby jedinec drogu získal. Dealerům je jasné, že pro jedince bude brzy droga nutností a cenu zvedne.

V oblasti Šluknovského výběžku je pouze jediné Kontaktní a poradenské centrum, kde mohou drogově závislý využít ambulantních nebo terénních služeb. Tím, že v této oblasti je málo pracovních příležitostí, je zde velké množství sociálně slabých rodin. Na druhou stranu rodiny, kde jsou oba rodiče zaměstnaní ve více směnném provozu, často nemají šanci pečovat o své děti tak, jak by si sami přáli. Děti i mladí lidé, mají nevyplněný volný čas a to je moment, kdy je nuda přivede k drogám.

Co pro změnu může udělat společnost? Apelovat na naše zákonodárce, aby zaměstnavatelé byli ze zákona povinni zajistit pracovní místa pro matky jen na ranní směnu, aby ty měly čas o své děti pečovat a mít příjem pro rodinu. Na druhou stranu by zaměstnavatelům měly vznikat výhody za tyto pozitivní přístupy v rámci zaměstnanosti. S přípravou na zdravý životního stylu musíme začít již u těch nejmenších.

5 Seznam použitých informačních zdrojů

BORNÍK, Miroslav. 2000. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie.* Praha: Themis, ISBN 80-85821-92-3.

BORNÍK, Miroslav. 2001.*Drogy co bychom o nich měli vědět.* První vydání. Praha: Themis, ISBN 80-85821-98-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 1998. *Kriminální psychologie.* První vydání., Praha: Eurounion, s.r.o.ISBN 80-85858-70-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 2004 *Policejní psychologie.* Druhé rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 80- 7178-475-3.

GROSS, Štefan, 1989. *Nebezpečné drogy.* 1. vyd. Frýdek-Místek: Pliska. ISBN 80-85232-07-3.

HELLER, Jiří, PECINOVSKÁ, Olga. 1996.*Závislost známá neznámá.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol.s.r.o.. ISBN 80-7169-277-8.

JANÍK, A. DUŠEK. K., 1990. *Drogy a společnost.* Praha: Avicenum. ISBN 80-201-0087-3

KALINA, Kamil a kol. 2008. *Základy klinické adiktologie.* 1. vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1411-0.

KALINA, Kamil a kol., 2003. *Drogy a drogové závislosti 1 – Mezioborový přístup.* Praha: Úřad vlády. ISBN 80-86734-05-6

KALINA, Kamil a kol., 2003. *Drogy a drogové závislosti 2 – Mezioborový přístup.* Praha: Úřad vlády. ISBN 80-86734-05-6

KALINA, Kamil a kol., 2015. *Klinická adiktologie.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-9792-2

KALINA, Kamil a kol., 2001. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí.* Praha: Filia Nova. ISBN 80-238-8014-4

KALINA, Kamil,2008. *Terapeutická komunita.* 1. vydání. Praha: GradaPublishing . ISBN 978-80-247-12449-2.

KÜHN, F., GÖHLERT, CH.,, 2001. *Od návyku k závislosti,* 1.vyd., Praha: Euromedia Group, ISBN 80-7202-950-9

MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ,P., KOLÁČKOVÁ,J. 2010. *Sociální práce v praxi.*2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0. s.211-225

MATOUŠEK, K., MATOUŠKOVÁ. A., 2011. *Mládež a delikvence.* Praha: Portál.

ISBN 978-80-7367-825-8. s.86, 145-146

PÁLENÍČEK, T., KUBŮ,P., MRAVČÍK,V., 2004. *Nové syntetické drogy.* 1. vydání. Praha: Úřad vlády. ISBN 80-867434-26-9

ROTGERS, Frederick a kol., 1999. *Léčba drogových závislostí.* Praha: Grada Publishing .

ISBN 978-80-7169-836-9. str. 118-131.

SKÁLA, Jaroslav, 1988. *Až na dno.* 4. vydání. Praha: Aviceum. ISBN

VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.

VORLÍČEK, P., a kol., 2000. *Rostlinné omamné drogy.* Benešov: Start. ISBN 80-86231-09-7

ZEMAN. P a kol., 2011. *Vybrané aspekty drogové problematiky z pohledů občanů.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-7338-112-7

EXTC. *Možná rizika užívání disinger drugs* [online]. [cit. 5.2.2017]. Dostupné z:http://extc.cz/aktuality/mozna-rizika-uzivani-designer-drugs-9681.html

K-CENTUM ORLOVÁ. *Nové syntetické drogy* [online]. [cit. 5.2.2017]. Dotupné z: http://www.k-centrum-orlova.webnode.cz.products/nove-synteticke-drogy/

MLČOCH, Z., 2012- 2014. *Příznaky-projevy.* [online]. [cit. 5.2.2017]. Dotupné z: http://www.priznaky-projevy.cz/zavislosti/ostatni-drogy-droga-krokodyl-krokodyl-ucinky-uziti-zavislost-priznaky-projevy-symtomy

PMS, *Probace.* [online]. [cit. 13.2.2017]. Dotupné z: https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/

6 Seznam příloh

6.1 Příloha č. 1. Dotazník k rozhovorům

1 otázka
Kolik Vám je let?

2 otázka
Kolik Vám bylo let v době prvního užití drogy?

3 otázka
Co Vás vedlo k prvnímu užití drogy?

4 otázka
Jaký typ drogy byl prvotní a jaký je v dnešní době?

5 otázka
Kdy a proč jste užil/a drogu, na které jste dnes závislý/á?

6 otázka
Kdy jste poprvé spáchal/a trestný čin?

7 otázka
Co Vás ke spáchání trestného činu vedlo?

8 otázka
Jste zaměstnán/a?

9 otázka
Pobíráte dávky na živobytí?

10 otázka
Jste v kontaktu s rodinou?

11 otázka
Myslíte si, že lze být drogově závislý a trestnou činnost nepáchat?